

Opinnäytetyö (AMK)
Sosiaalian koulutusohjelma
Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö
2015

Linda Virtanen

MUSIIKISTA ILOA KAIKILLE!

Musiikkikasvatustoiminnan kehittäminen
Käpyrinteen päiväkodissa -opas

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma | Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö

Joulukuu 2015 | 57+27

Terttu Parkkinen

Linda Virtanen

MUSIIKISTA ILOA KAIKILLE! MUSIIKKIKASVATUSTOIMINNAN KEHITTÄMINEN KÄPYRINTEEN PÄIVÄKODISSA -OPAS

Toiminnallisen kehittämistyön toimeksiantajana on Käpyrinteen päiväkot. Kehittämistyön tavoitteena oli kevään 2015 musiikkikasvatustoimintatuokioiden pohjalta luoda päiväkotiin MUSIIKISTA ILOA KAIKILLE! -opas. Kehittämistyöni tuotos rakentui musiikkikasvatustoimintatuokioiden teemojen perusteella, jotka olivat laulaminen ja äänenkäyttö, musiikin kuuntelu, soittaminen, musiikkimaalaus, musiikkiliikunta sekä kehosoitteet.

Kehittämistyötä tein käyttämällä osallistavaa lapsihavainnointia sekä dialogisten keskusteluiden avulla. Oppimispäiväkirja oli minulle hyödyksi oppaan tekovaiheessa sekä itsereflektoinnissa ja arvioinneissa.

Toteutin musiikkikasvatustoimintaa neljävuotiaiden Pikku Myyt -pienryhmässä, mutta opas on sovellettavissa kaikenikäisille päiväkotiryhmille. Toiveena on, että MUSIIKISTA ILOA KAIKILLE! -opas löytäisi paikkansa Käpyrinteen päiväkodin lasten ja aikuisten arjessa.

ASIASANAT:

Varhaiskasvatus, päiväkot, pienryhmätoiminta, musiikkikasvatus, osallistava havainnointi, reflektointi, toiminnallinen kehittäminen

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme of social services| Child- youth and family work

December 2015| 57+27

Terttu Parkkinen

Linda Virtanen

THE JOY OF MUSIC FOR EVERYBODY! MUSIC EDUCATION DEVELOPING AT THE KÄPYRINNE'S KINDERGARTEN

This functional developing work was authorized by The Käpyrinne's kindergarten. The purpose of this developing work was to create THE JOY OF MUSIC FOR EVERYBODY! –guide book which is based on the nine musical activity sessions that I carried out during spring 2015. The musical activity sessions consisted of variable themes, for example listening to music, singing and music painting.

I used child observation and dialogs with the children in my developing work. The learning diary was useful when I did my self-reflections and assessments.

I carried out musical activity sessions for four-year-olds in the Little My's small group. The guide is applicable for children of all ages. I hope that THE JOY OF MUSIC FOR EVERYBODY! –guide book could be present for children's and adults everyday life at the Käpyrinne's kindergarten.

KEYWORDS:

(Early education, kindergarten, small group activities, music education, child observation, reflection, functional thesis

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT	7
2.1 Taustaa kehittämiselle	7
2.2. Kehittämistyön tavoitteet ja kehittämistehtävä	8
2.3 Musiikkikasvatukseen liittyviä aikaisempia kehittämistöitä	9
3 TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ PÄIVÄKOTI	11
3.1 Varhaiskasvatus ja päivähoito	11
3.2 Päiväkodin pienryhmätoiminta	12
3.3 Käpyrinteen päiväkot	14
4 MUSIIKKIKASVATUS VARHAISKASVATUKSESSA	15
4.1 Musiikin vaikutus lapsen kehitykseen	15
4.2 Näkökulmia musiikkikasvatukseen	17
4.3 Musiikilliset valmiudet 4 – 5 -vuotiailla lapsilla	19
5 KEHITTÄMISTYÖN ETENEMINEN	20
5.1 Kehittämistyön toimintaprosessin kuvaus	20
5.2 Suunnitteluvaihe	23
5.2 Musiikkikasvatustoiminnan toteutus	24
6 KEHITTÄMISTYÖN TUOTOS JA SEN ARVIOINTI	36
6.1 MUSIIKISTA ILOA KAIKILLE! -oppaan sisältö	36
6.2 Arviointia ja pohdintaa	38
6.3 Oma ammatillinen kasvu ja eettiset pohdinnat	48
LÄHTEET	52

LIITTEET

- Liite 1. Kutsu vanhempainiltaan Pikku Myyt –pienryhmän vanhemmille
- Liite 2. Kevään 2015 tiedotelappu Käpyrinteen päiväkodin lasten vanhemmille
- Liite 3. Syksyn 2015 tiedotelappu Käpyrinteen päiväkodin lasten vanhemmille
- Liite 4. Kehosoitintarina

KUVAT

Kuva 1. Musiikkimaalausta Pikku Myyt –pienryhmän kanssa.	30
Kuva 2. Musiikkimaalauksen taidenäyttely Käpyrinteen päiväkodin seinällä.	49

KUVIOT

Kuvio 1. Kehittämistyön etenemisen prosessikuvaus.	21
Kuvio 2. Kehittämistyön toimintaprosessin kuvaus.	20
Kuvio 3. Käpyrinteen päiväkodin Pikku Myyt -pienryhmän kevään 2015 musiikkikasvatustoimintatuokioiden teemat.	25

1 JOHDANTO

Toiminnallisen kehittämistyön aiheena on Käpyrinteen päiväkodin musiikkikasvatus, jota toteutin tavoitteellisina toimintatuokioina. Aloitin musiikkikasvatustoiminnan neljävuotiaiden Pikku Myyt -pienryhmän kanssa keväällä 2015. Musiikkikasvatuksen pääteemoina olivat laulaminen ja äänenkäyttö, musiikin kuuntelu, musiikkiliikunta, musiikkimaalaus, soittaminen ja kehosoitimet.

Kehittämistyön tuotoksena syntyi musiikkikasvatustoimintatuokioiden teemoista koko Käpyrinteen päiväkodin käyttöön MUSIIKISTA ILOA KAIKILLE! -opas. Tärkeää oppaassa on huomioida se näkökulma, että toimipa varhaiskasvattajana kuka tahansa työntekijä, hän voi tarjota musiikillista iloa ja riemua päiväkodin arjessa.

Kehittämistyössäni tietoperusta koostuu varhaiskasvatuksesta ja musiikkikasvatuksesta. Arviointitietoa olen kerännyt osallistavasta lapsihavainnoinnista, kirjoittamalla oppimispäiväkirjaa, dialogisuutta työyhteisön kesken sekä itsereflektoiden.

Oma musiikillinen kiinnostus ja mielenkiinto lasten kanssa työskentelyyn oli lähtökohtana siihen, että varhaiskasvatus ja musiikki yhdistyivät toiminnallisen kehittämistyön lopulliseksi aiheeksi. Käpyrinteen päiväkoti koki tärkeäksi sen, että musiikkikasvatustoimintatuokiot dokumentoidaan ja niistä muokkautuu opas päiväkodissa käytettäväksi arjen työkaluksi.

”Lapsi, joka saa hellyyttä, oppii rakastamaan.

Lapsi, jota rohkaistaan, oppii luottamaan itseensä.

Lapsi, jota kiitetään, oppii olemaan kiitollinen.

Lapsi, joka näkee annettavan omasta muille, oppii olemaan huomaavainen.

Lapsi, joka saa tietoa, oppii tuntemaan viisauden.

Lapsi, joka elää onnellisena, löytää rakkauden.” Russell (2001, 191).

2 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Taustaa kehittämistyölle

Kehittämistyöni aiheena oli Käpyrinteen päiväkodin musiikkikasvatuksen suunnittelu, toteutus ja ohjaus toimintatuokioiden kautta sekä näiden toteutusten perusteella luoda opas koko päiväkodin käyttöön. Itse olen ollut Käpyrinteen päiväkodissa päivähoitossa vuonna 1995 alkaen, ja siksi halusin hakeutua opintoihin liittyvään harjoitteluun juuri tähän päiväkotiin. Sosionomiopiskeluihin liittyvän varhaiskasvatuksen harjoittelun suoritin Käpyrinteen päiväkodissa vuonna 2013. Tämän jälkeen olen tehnyt useita sijaisuuksia kyseisessä päiväkodissa lähes kahden vuoden ajan. Siksi oli luontevaa, että teen myös kehittämistyöni musiikkikasvatuksesta juuri tähän päiväkotiin.

Aloitin harjoittelun Käpyrinteen päiväkodissa keväällä 2015. Päiväkodissa työskentelin 4 – 5 -vuotiaiden Vilivinkat – ryhmässä, jossa 21 lapsen ryhmä on jaettu pienryhmiin; Pikku Myyt, Hattivatit ja Nuuskamuikkuset. Musiikkikasvatustoiminnan toteutan Pikku Myyt –pienryhmän kanssa. Kevään harjoittelujaksoni oli kuuden viikon pituinen ja heti harjoitteluni ensimmäisellä viikolla järjestin Pikku Myyt –pienryhmän vanhemmille vanhempainillan musiikkikasvatustoiminnasta. Vanhempainillassa vanhemmilla oli mahdollisuus osallistua musiikkikasvatustoiminnan suunnitteluun ja ideointiin, mutta he olivat kuitenkin pääosin tyytyväisiä siitä, mitä olin jo itse kevääksi musiikkikasvatukseen suunnitellut. Vanhempainillan tavoitteena oli saada vanhemmat tietoisiksi kehittämistyöstäni sekä mahdollisesti saada heitä osallistetuksi mukaan toimintaan.

Lapsuudessani meillä on kotona aina laulettu etenkin lastenlauluja ja kuunneltu musiikkia. Tämä voi olla osasy siihen, että pidän laulamista ja musisoimista lasten kanssa. Olen musikaalinen ja harrastanut musiikkia, muun muassa pianon soittoa ja ollut musiikkiluokalla. Musiikkikasvatus kehittämistyöni aiheena tuntui siksi minulle sopivalta ja tämä myös suunnitelmiseen sopi Käpyrinteen päiväkodin ohjaajalleni ja muulle henkilökunnalle oikein hyvin.

2.2. Kehittämistyön tavoitteet ja kehittämistehtävä

Vilkan & Airaksisen (2004, 9) mielestä toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee etenkin työpaikassa ammatillisesti käytännön toiminnan opastamista, ohjeistamista, järjestämistä sekä järjeistämistä. Siksi kehittämistyössä tärkeää on se, että myös muut päiväkodin lastentarhanopettajat ja lastenhoitajat osallistuvat toimintatuokioiden suunnitteluun. Kehittämistyössäni tarkoituksena oli, että päiväkodin harjoittelusta vastaava ohjaaja/lastentarhanopettaja sekä Vilivinkat-ryhmän lastenhoitajat osallistuvat kanssani myös toimintatuokioiden toteutukseen sekä arviointiin. Käpyrinteen päiväkodilla on kiinteät yhteistyön toimintamuodot myös lasten vanhempien kanssa. Näin ollen myös lasten vanhemmille musiikkikasvatustoiminnasta tiedottaminen ja heidän osallistaminen mukaan toimintaan oli mielestäni tärkeää.

Musiikkikasvatustoimintatuokioita oli tarkoitus pitää kymmenen Pikku Myyt -pienryhmän kanssa. Jokaisella toimintatuokiolla oli oma tavoitteensa ja aihealueensa. Kehittämistehtävänäni oli Käpyrinteen päiväkotiin MUSIIKISTA ILOA KAIKILLE -opas. Tästä oppaasta ilmenee keväällä 2015 Pikku Myyt -pienryhmän kanssa toteutuneet toiminnalliset toimintatuokit, joita on mahdollista myös toteuttaa sovellettuna muissa päiväkodin, niin isojen kuin myös pienten, lasten pienryhmissä. Oppaassa on myös erilaisia esimerkkejä laululeikeistä sekä tietoa siitä, mikä merkitys musiikilla on lapsen kehityksessä; jotta muistaisimme, miksi lapsen kanssa lauletaan. Oppaan tavoitteena on innostua musiikista ja saada musiikista iloa, ja näin tuoda tätä iloa ja riemua lasten päivittäiseen arkipäivään. Kenenkään ei tarvitse olla musiikin ammattilainen pystyäkseen musiikkitoimintaan lasten kanssa.

Kevään harjoitteluni lopussa päiväkodin Vilivinkat -ryhmällä oli kevätjuhla, jolloin vanhemmat, työntekijät ja muut lapset saivat nähdä minkälaista Pikku Myyt -pienryhmän musiikkikasvatustoiminta on ollut kevään 2015 aikana. Tarkoituksena oli saada arviointia musiikkikasvatustoimintatuokiosta Pikku Myyt -pienryhmän lapsilta, Vilivinkat -ryhmän aikuisilta sekä Pikku Myyt -pienryhmän vanhemmilta.

Pienryhmään osallistuvilta lapsilta keräsin suullista palautetta joka toimintatuokion jälkeen: lapset saivat vapaasti kertoa, mikä oli kivaa. Musiikkikasvatustoiminnan lopuksi nauhoitin vielä lasten vapaata keskustelua siitä, mitä heille oli jäänyt musiikkikasvatustoiminnasta päällimmäisenä mieleen. Jokaisen toimintatuokion jälkeen dokumentoin lasten ajatuksia muistiinpanoja kirjoittamalla, jotta minulle itsellenikin jäi muistiin, mitä olemme kyseisenä toimintatuokiolla tehneet. Kirjoitin myös joka harjoitteluviikko henkilökohtaista kehittämispäiväkirjaa, johon tallensin informaatiota musiikkikasvatustoimintatuokioista, niiden onnistumisesta ja parannettavista asioista. Kehittämispäiväkirja mahdollisti myös itsereflektion, toimintatuokioiden sisältöjen muistamisen sekä lasten havainnoinnit.

Ohjaajani osallistui jokaiseen musiikkikasvatustoimintatuokioon ja havainnoi toimintaani sekä lapsiryhmää. Hänen kanssaan kävimme säännöllisesti keskustelua musiikkikasvatustoiminnan tavoitteista ja niiden toteutumisesta. Vanhemmat pääsivät osallistumaan musiikkikasvatustoiminnan suunnitteluun ja ideointiin keväällä 2015 järjestetyssä vanhempainillassa. Musiikkikasvatustoiminnan jälkeen kyselin vanhemmilta suullisesti mielipiteitä Pikku Myyt -pienryhmän kevätkuulustelusta, lasten mahdollisista keskusteluista kotona liittyen musiikkikasvatukseen sekä yleisesti vanhempien havainnointia; oliko musiikkikasvatusta vaikuttanut heidän mielestään jotenkin lapseen ja oliko päiväkodin musiikkitoiminnasta ollut keskustelua kotona.

Osallistuin myös säännöllisesti koko päiväkodin henkilökunnan yhteisiin työpalavereihin, joissa pääosin keskusteltiin päiväkodin asioista. Oin muutamassa palaverissa puheeksi oman kehittämistyöni, jolloin osallistin myös päiväkodin muita työntekijöitä dialogiseen keskusteluun. Palaverista kirjoitin muistiinpanoja sekä kävimme avointa keskustelua kehittämistyöstäni muiden työntekijöiden kanssa.

2.3 Musiikkikasvatukseen liittyviä aikaisempia kehittämistöitä

Peiposen (2014) opinnäytetyön aiheena Hämeen Ammattikorkeakoulussa on musiikkikasvatuksen kehittäminen yksityisessä päiväkodissa, jossa jo toteute-

taan musiikkikasvatusta 1–4 kertaa viikossa. Tarkoituksena oli selvittää sitä, miten musiikkikasvatusta voisi kyseisessä päiväkodissa kehittää tuomalla päiväkotiin uusia musiikkikasvatuksen menetelmiä. Tutkimuksessa haastateltiin päiväkodin työntekijöitä ja selvitettiin sitä, miten toteutuneiden teemojen musiikkituokiot vaikuttivat päiväkodin arkeen. Musiikilla on positiivinen merkitys lapsen kasvuun ja kehitykseen. Päiväkodin musiikkikasvatukseen liittyy toistot sekä mallista oppiminen.

Levo (2014) Lahden Ammattikorkeakoulussa, on omassa opinnäytetyössään tutkinut sitä, miten musiikkikasvatusta toteutetaan musiikkipäiväkodeissa. Tutkimuksessa oli tarkoituksena selvittää mitä musiikkikasvatus päiväkodeissa sisältää ja miten tämä toiminta on yhdistetty päiväkodin arjen toimintaan. Musiikkipäiväkotien toiminta on Suomessa monipuolista, ja sitä toteutetaan eri tavoittein ja painotuksin. Päiväkodit näkevät musiikista olevan hyviä vaikutuksia, jotka edistävät lapsen kehitystä ja oppimista.

Mäkinen (2012) on selvittänyt Vaasan Ammattikorkeakoulussa, miten paljon Suomen päiväkodeissa hyödynnetään musiikkia ja onko musiikki päiväkotien mielestä tärkeä osa varhaiskasvatusta. Tutkimukseen osallistui neljä päiväkotia eri puolelta Suomea. Päiväkodeissa musiikki on läsnä päiväkodin arjessa, ja musiikki koetaan päiväkodeissa tärkeänä muun muassa lepohetkissä, opetus ja rauhoittumistilanteissa.

3 TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ PÄIVÄKOTI

3.1 Varhaiskasvatus ja päivähoito

Hujalan, Puroilan, Parrilan & Nivalan (2007) Päivähoidosta varhaiskasvatukseen kirjassa varhaiskasvatus määritellään ”vuorovaikutusprosessiksi, jossa lapsi omaehtoisen, elämyksellisen ja kokemuksellisen toiminnan kautta, vertaisryhmien kontaktien sekä aikuisten tavoitteisen ohjauksen avulla kasvaa aktiivisena toimijana.” Varhaiskasvatuksen ensisijainen tavoite on lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen. Varhaiskasvatuksen valtakunnallisten linjausten mukaan varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodissa ja perhepäivähoidossa.

Varhaiskasvatus koostuu hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta. Hoitoon kuuluu lapsen perustarpeista, kuten esimerkiksi ravinnon saaminen, vaatetus, siisteys, riittävä uni, turvalliset ihmissuhteet ja ulkoilu, huolehtiminen. (Koivunen 2009, 12.) Kasvattajan tehtävänä on luoda lapselle turvallinen ja virikkeellinen kasvualusta, jossa lapsi saa vapaasti toteuttaa itseään. Varhaiskasvatukseen kuuluu myös tiivis yhteistyö lasten vanhempien ja päivähoidon välillä, jolloin puhutaan kasvatuskumppanuudesta. (Kaskela & Välimäki 2006, 26.) Päivähoidossa tulee olla ammattitaitoinen henkilökunta sekä lapselle sopivat toimitilat (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010).

Päivähoidossa tehdään laajaa verkostotyötä erilaisten ammattitahojen muun muassa neuvolan, puheterapian, lastensuojelun sekä koulun kanssa. Ydintehtävien, joihin kuuluu hoito, kasvatus, opetus, lisäksi voidaan lukea myös yhteistyö vanhempien kanssa, laaja verkostotyö sekä lastensuojelun tukitoimi. (Koivunen 2009, 11.) Kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on oikeus subjektiiviseen päivähoitoon, eli he ovat oikeutettuja kunnalliseen päivähoitoon. Jokaisella kunnalla on velvollisuus varmistaa lapselle päivähoitopaikka; oli se sitten päiväkotihoido, perhepäivähoito tai leikkitoiminta. (Ikola-Norrbacka 2004, 23.)

Laissa lapsen päivähoidosta (36/1973) mainitaan, että päivähoidon yksi tärkeimmistä tehtävistä on tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään ja edistää lapsen kehitystä yhdessä perheen kanssa. Siksi päivähoidon tulee tarjota lapselle turvalliset ihmissuhteet sekä aikuisten että lasten kanssa. Päivähoidon tulee olla myös lapsen kehitystä tukeva kasvatusympäristö, joka antaa lapselle myös lämpöä, rajoja ja rakkautta. (Laki lasten päivähoidosta 36/1973.)

Kasvatuskumppanuus on lapsen vanhempien ja kasvattajan välistä yhteistyötä, joka edistää dialogisuutta lapsen asioiden yhteisessä käsittelyssä. Tavoitteena on luoda luottamussuhde vanhempien ja työntekijöiden välille, joka edesauttaa yhteistä näkemystä lapsen yhteisestä kasvatuksesta. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014; Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 118–119.) Vanhemmat ovat pääosin vastuussa lapsensa kasvatuksesta, mutta päiväkodin kasvattaja on vastuussa siitä, minkälaista kasvatusta lapsi saa päivähoidossa ollessaan. Päivähoidon ammattilaisella on lisäksi koulutuksen sekä kokemuksen myötä saatu tieto ja osaaminen kasvatustyöstä. Näitä molempia tasavertaisesti käyttämällä saadaan paras mahdollinen tuki edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Kasvatuskumppanuuden pääperiaatteita ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi. Kasvatuskumppanuus edellyttää erityisesti vanhempien ja päivähoidon työntekijöiden välistä kunnioittamista ja luottamusta. (Heikkilä, M. & Välimäki, M-L. 2009, 31; Järvinen ym. 2009, 119; Kaskela & Kekkonen 2008, 15.)

3.2 Päiväkodin pienryhmätoiminta

Perinteisesti päiväkodeissa kasvattajat ohjaavat suurta lapsiryhmää, jolloin yksi tai kaksi aikuista on ohjannut samanaikaisesti tiettyä toimintaa. Välttämättä kaikki lapset eivät sopeudu tällaiseen järjestelyyn, mikä joskus voi aiheuttaa eripuraa niin lapsissa kuin kasvattajissa. Marjanen, Marttila & Varsa (2013, 158) kiinnittävät huomiota siihen, että suuressa ryhmässä toimimisesta on pitkä taival lapsilähtöiseen ja lasta kunnioittavaan toimintamalliin. Siksi suuressa päiväkotit-

ryhmässä ohjattu toiminta ei tue lapsen yksilöllistä kohtaamista eikä anna tarpeeksi lasten ja aikuisten välistä vuorovaikutusta kuten pienryhmätoiminta tekee.

Pienryhmätoiminta on yhteisöllisyyteen liittyvä pedagoginen valinta, joka perustuu pääasiallisesti vuorovaikutuksen merkitykseen lapsen kehityksessä. Lapsi saa syliä, rakkautta ja vuorovaikutussuhteita eri tavalla kuin suuressa lapsiryhmässä. Pienryhmässä kasvattajat pystyvät paremmin kuulemaan lasta, ottamaan hänen mielipiteensä huomioon sekä vastaamaan lapsen tarpeisiin. Pienryhmätoiminta mahdollistaa kasvattajien yksilöllisemmän toiminnan ja lapsihavainnoinnin sekä helpottaa lapsen yksilöllisen ja ominaisen toimintatavan huomioimista. Pienryhmä mahdollistaa myös lapsen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen tarvittavan vuorovaikutuksen sekä avoimen ilmapiirin. (Marjanen ym. 2013, 15–159; Mikkola & Nivalainen, 2010, 3–45.)

Nykyään varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen yksilöllistä huomioimista ja lapsen omaa aktiivista osallistumista kasvunsa ja kehityksensä mukaiseen toimintaan. Aivotutkijat ovat pystyneet osoittamaan, että lapsi oppii lähes kaiken mahdollisen olemalla vuorovaikutuksessa toisiin ihmisiin. Suuressa päiväkotiryhmässä tämä on mahdotonta, sillä lapsia on paljon ja aikuisia vähän. Tunteiden jakaminen ja niiden osoittaminen liittyvät Järvisen ym. (2009, 159–160) mukaan oleellisesti varhaiskasvatus ammattilaisen ammattitaitoon. Vuorovaikutuksen tulee olla aktiivista kuuntelemista, jolloin vaihdetaan kuulumisia ja välitetään tietoa. Se on myös huolenpitoa ja viestintää kahden ihmisen tai ryhmän välillä. Tärkeää on myös tiedottaa päiväkodin arjesta ja lapsen päivittäisistä kuulumista lapsen vanhemmille. Myös Johnson & Johnson (2003, 19) määrittävät pienryhmän sellaiseksi, jossa vuorovaikutus ja lasten osallistumisen kokemukset nousevat keskiöön. Tärkeää on myös lapsen oma tietoisuus pienryhmään kuulumisesta sekä se, että lapsi tunnistaa ja tiedostaa ketkä kaverit kuuluvat samaan ryhmään hänen kanssaan.

3.3 Käpyrinteen päiväkoti

Käpyrinteen päiväkoti on Turun ensi- ja turvakoti ry:n ylläpitämä yksityinen päiväkoti Turussa. Päiväkodissa on yhteensä 62 hoitopaikkaa 0–5 -vuotiaille lapsille sekä 13 lapsen esiopetusryhmä. Päiväkoti toimii kolmessa kerroksessa, jossa ylimmässä kerroksessa ovat 1–2 -vuotiaat Vesselit ja 2–3 -vuotiaat Veijarit. Toisessa kerroksessa ovat 4–5 -vuotiaat Vilivinkat ja esikouluryhmä. Alimmassa kerroksessa ovat 3–4 -vuotiaat Viikarit.

Päiväkodissa työskentelee päiväkodin johtaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, kolme lastentarhanopettajaa sekä yhdeksän lastenhoitajaa. Toiminta-ajatuksena on tarjota lapsille luotettavaa ja laadukasta hoitoa. Toiminnassa korostuvat joustavuus, avoimuus ja jatkuva vuorovaikutus lasten vanhempien ja työntekijöiden välillä. Käpyrinteen päiväkodin toiminnan tavoitteena on liikunta-, luonto- ja ympäristökasvatus. (Päiväkoti Käpyrinne 2014.)

Päiväkoti Käpyrinne on rajoja ja rakkautta antava päiväkoti, joka tukee lapsen kasvua yksilöllisesti. Lasten vanhempien mielipiteitä huomioidaan päiväkodin toimintaa suunniteltaessa. Arjessa kasvatuskumppanuus näkyy muun muassa siten, että päiväkodin työntekijä keskustelee jokaisen lasta tuovan tai hakevan vanhemman kanssa omaa lasta koskevista asioista. Jokainen vanhempi huomioidaan yksilöllisesti ja tasavertaisesti siten, että siitä välittyy molemminpuolinen kunnioitus ja arvostus.

4 MUSIIKKIKASVATUS VARHAISKASVATUKSESSA

4.1 Musiikin vaikutus lapsen kehitykseen

Musiikkia syntyy meidän jokaisen aivoissa sekä tietoisesti että tiedostamatta. Nordströmin (1997, 26–27) mukaan musiikki syntyy ajattelemalla tietoisesti, kun taas Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen (1993, 22) toteavat musiikin vaikuttavan meihin laaja-alaisesti, esimerkiksi vaikuttaen ajatteluun, tunteisiin, muistiin sekä fysiikkaan. Huotilaisen (2011) mukaan musiikki vaikuttaa ihmisen aivoihin ja saa aikaan positiivista hyvinvointia. Esimerkiksi musiikin kuuntelu saa stressitason alentumaan ja keskittymiskyky kohentuu vaikuttaen siten oppimiseen. (Huotilainen 2011, 40–41; Sinkkonen 2009, 291; Sinkkonen 16.9.2015.)

"Lapsi hahmottaa maailmaa taiteilijan tavoin tutkimalla, ihmettelemällä ja kokonaisvaltaisia havaintoja tekemällä" mainitsevat Ruokonen & Ruismäki (2013, 116; Lipponen 2011, 31–32), siteeraavat kasvatustieteen gurun Deweyn (1956; 1980) näkemystä, että ihmisellä on neljä perustarvetta; sosiaalisuuden tarve, itsensä toteuttamisen tarve tekemällä, luomalla sekä rakentamalla. Kolmantena tarpeena on tarve taiteelliseen toimintaan ja neljäntenä tarve tutkimiseen ja keksimiseen. Siksi kasvavan lapsen kokemukset ovat merkityksellisiä hänen oppimiselle. Lapsi oppii tekemällä, tutkimalla, keksimällä sekä yhdessä yhteisöllisesti että yksilöllisesti itsekseen.

Musiikin kautta ihmiselle välittyy Ruokosen (2009, 42) mielestä iloinen ja nautinnollinen kokemus. Musiikki koetaan usein iloa ja onnea tuottavana, jos musiikin harjoittaminen koetaan vapaaehtoisena. Lapsen on koettava musiikki leikin kautta, jotta rakkaus musiikkiin voi syntyä. Myös Sinkkonen (16.9.2015; Lipponen 2011, 36) painottaa musiikin osuutta, kokemisen iloa ja yhteenkuuluvuutta yhteisissä lapsen ja vanhemman musiikin kuuntelu hetkissä. Yhdessä tekeminen kasvattaa myös yhteisöllisyyttä, koska silloin jaetaan kokemukselliset hetket. Yhdessä tekemällä ja yhteisissä hetkissä on myös mahdollista luoda, vastavuoroisuutta vuorovaikutustilanteisiin.

Lapsen kielellinen kehitys sekä laulaminen ovat tärkeitä lapsen varhaislapsuudessa. Lapselle laulaminen ja loruilu edistävät lapsen kielellistä kehitystä. Myös musiikki- että rytmileikkien avulla on mahdollista vahvistaa lapsen lukemis- ja kirjoittamistaitoja sekä kehittää hahmotus- ja koordinaatiokykyä. (Kivelä-Taskinen 2008, 6; Ruokonen 2011, 62–78.) Musiikki- ja piirileikit sekä yhteislaulut ovat tärkeitä tekijöitä lasten sosiaalisten taitojen kehittymisessä. Myös lapsen itsetuntoa sekä onnistumisen ja riemun tunteita kehittävät laululeikit, niiden opettelu sekä esittäminen. (Antal-Lundström 1996, 82; Kivelä-Taskinen 2008, 14.) Kun taas lapsen minäkuva, sekä hänen kykynsä toimia ryhmässä ovat yhteydessä musiikkiin ja ryhmätoimintaan. Musiikki on myös keino tunteiden purkamiseen sekä ilmaisuun. (Häkkä 2006, 26–28; Heikkinen 2010, 47.) Musiikki vaikuttaa lapseen kokonaisvaltaisesti parantamalla lapsen sosiaalisia taitoja, kehittämällä yhteisöllisyyttä sekä kasvattamalla lapsen itsetuntoa ja itseilmaisua.

Lapsen musiikillista ajattelua voidaan kehittää Ruokosen (2009, 23) sekä Kivelä-Taskisen (2008, 6) mukaan muun muassa niiden kokemusten perusteella, jotka liittyvät lapsen musiikkileikkeihin. Tärkeää on se, että lapsi oppii lauluja, loruja ja riimittelyä. Lapsen kuuntelutaitoa, rytmitajua sekä liikunnan koordinaatiota kehittävät rytmiharjoittelut ja musiikkiliikunta. Lapsen osallistuminen musiikkiliikuntaan ja liikkuminen musiikin tahdissa kehittävät lapsen toimintakykyä ja hänen liikkeiden hallintaa. (Ruokonen 2009, 26; Korhonen, Rönkkö & Aerila 2010, 65–66.)

Varhaiskasvatuksen musiikkikasvatusta toteutetaan pääosin pienryhmäopetuksena, joka on suunnattu alle 7 -vuotiaille lapsille. Musiikki ja puhe kulkevat ikään kuin käsi kädessä; musiikillisia kykyjä tarvitaan sekä puheen että musiikin tuottamisen ymmärtämisessä ja sen hahmottamisessa. Musiikki on vaativa laji, jonka kuuntelu voi olla mahdollisesti joskus haastavaa ja keskittymistä vaativaa. Musiikki on myös tapa olla yhteydessä muihin ihmisiin, ilmaista itseään, tulla ymmärretyksi ja kuulluksi. Varhaisiän musiikkikasvatus vaikuttaa yksilön koko persoonallisuuden muovautumiseen. Musiikki vaikuttaa nyt ja aina, se on elinikäinen prosessi. Lapsen ensimmäiset musiikilliset kokemukset jättävät ratkai-

sevasti jäljen lapsen tulevalle musiikin harrastamiselle. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 9.)

4.2 Näkökulmia musiikkikasvatukseen

Musiikkikasvatuksen tavoitteena on tarjota musiikillisia elämyksiä ja taitoja siten, että lapsi herkistyy musiikin kuuntelemiselle. Varhaiskasvatuksessa toteutettava musiikkikasvatus tukee lapsen kehitystä ja oppimista. (Jarasto & Sinervo 1997, 64.) Musiikkikasvatus kuuluu lapsen kokonaisvaltaiseen ja tasapainoiseen kasvuun, jota tulee toteuttaa lapsen ehdoilla. Pienellä vauvalla on jo erittäin aktiiviset aistit, jolloin vuorovaikutus aikuisen kanssa on tärkeää. Pienen lapsen musiikkikasvatuksessa aikuisen aito läsnäolo on keskeistä. Musiikin kautta koetut ilot ja mielihyvän tunteet ovat merkittäviä lapsen kasvuun ja kehitykselle. Musiikkikasvatuksessa hyödynnetään musiikkia muun muassa leikin ja liikunnan kautta. (Eerola & Ruokonen 1994, 41; Ruokonen 2009, 81.)

Musiikkikasvatuksen keskeisimpiä periaatteita ovat musiikin kokonaisvaltainen kokeminen, leikinomaisuus sekä elämyksellisyys. Työtapoja ovat laulaminen, loruilu, musiikkiliikunta, soittaminen sekä musiikin kuuntelu. Musiikkikasvatusta tulee suunnitella lapsilähtöisesti rakentuen kohti yhteisiä tavoitteellisia päämääriä. Musiikkikasvatuksen tavoitteena on antaa lapselle virikkeitä ja elämyksiä musiikin harrastuksen syntymiseen. Varhaiskasvatuksessa toteutettu musiikkikasvatus tukee lapsen itseilmaisua ja luovuuden kehittymistä, jolloin tavoitteena on lapsen kaikkien eri kehitysalueiden kuten sosiaalisen, kognitiivisen sekä emotionaalisen kehityksen tukeminen. (Musiikinopetus Suomessa 2007; Saari-nen 2014, 27.)

Musiikkikasvattaja

Musiikkikasvattajuus on sana, joka muodostuu kahdesta sanasta musiikki ja kasvattaja. Tässä yhdyssanassa yhdistyvät siis kaksi eri identiteettiä; muusik-kous sekä kasvattajuus. Ammattiin kasvaminen mukautuu oman ammatti-

identiteetin sekä oman reflektoinnin tuloksena. Oman itsensä tunteminen, vahvuudet sekä myös heikkoudet, ovat tärkeitä tunnistaa, koska ne lisäävät omaa itsetuntemusta. Oma kasvuprosessi auttaa ymmärrystä työn tekemisessä ja moninaisten oppimispolkujen tukemisessa, mikä lisää ja vahvistaa myös omaa motivaatiota oman ammatillisen identiteetin omaksumisessa. (Huhtanen & Hirvonen, 2013, 46–48.)

Musiikkikasvattaja on Huhtinen-Hildenin (2013, 134) mukaan kanssakulkija. Se miten tämä kanssakulkija matkaansa taitaa, rakentuu kolmesta pedagogisesta ulottuvuudesta: oppimiskäsityksestä, tiedonkäsityksestä ja ihmiskäsityksestä. Musiikkikasvatuksen tavoitteet määrittävät opetusmenetelmät sekä lähestymistavan. Myös iloon sekä mielihyvään pyrkivä musiikkikasvatus voi olla laadukasta, sanoo Leppänen (2010, 136) teoksessaan "Vallatonta musiikkia". Myös sosiokonstruktivistinen oppimiskäsitys on tuonut uusia pohdintoja musiikkikasvatukseen. Siinä tieto ja käsitys rakentuvat yhdessä, yhteisvoimin ja vuorovaikutuksellisesti. Näin lapsen oma vuorovaikutus, luovuus, ilmaisutaito, dialogisuus ovat musiikkikasvatuksen keskiössä, ja rakentuvat yhdessä. (Huhtinen-Hilden 2013, 135–136.)

Partin, Westerlundin & Björkin (2013, 63; 65–66) mukaan musiikkikasvattajan tulee omaa toimintaansa arvioidessaan miettiä ryhmän osallistamisen mahdollisuuksia siinä toimintaympäristössä, jossa toimintaa toteutetaan. Tärkeää on arvioida ja reflektoida ryhmän sosiaalista vuorovaikutusta sekä vastavuoroista dialogisuutta ja sen kehittymistä. Jokainen lapsi tulee kohdata ryhmän sisällä tasa-arvoisesti siten, että ryhmään osallistujien äänet saavat sosiaalista arvostusta ja tunnustusta/kehua myös ryhmän sisällä. Pienryhmän osallistaminen toimintaan on välttämätöntä. Toisaalta myös se on merkityksellistä, miten ryhmä on vuorovaikutuksessa keskenään. Yhdessä tuotetut vaikkakin pienimuotoiset luomukset, kuten esitykset, maalaukset sekä väritykset, harjaannuttavat lapset yhteistyöhön ja toiminnalliseen työnjakoon. Tämä osaltaan rohkaisee lapsiryhmän tuntemaan jaettua ylpeyttä siitä, mitä on saatu aikaiseksi.

Varhaiskasvatuksessa musiikin ja kasvatuksen toteuttaminen perustuu osallistavaan oppimiskäsitykseen ja yhteisölliseen osallistumiseen. (Partti ym. 2013,

60–63.) Osallistuminen on sosiaalista ja vuorovaikutuksellista toimintaa, jossa yhdessä muodostuu merkityksiä ja kokemuksia. Tieto ja vaikka musiikkilorun oppiminen perustuvat lapsiryhmässä totuttuihin käytäntöihin eli ryhmiin osallistumisen ja niiden tuottamien merkitysten kautta. Yhdessä tekeminen on merkityksellistä ja siksi myös tavoitteellista. Huomioitavaa on se, että lapsen varhaisiän musiikkikasvatus vaikuttaa koko lapsen persoonallisuuden kehittymiseen, jossa tärkeänä tavoitteena on ensisijaisesti rakkauden herättäminen musiikkiin. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 9.)

4.3 Musiikilliset valmiudet 4–5 -vuotiailla lapsilla

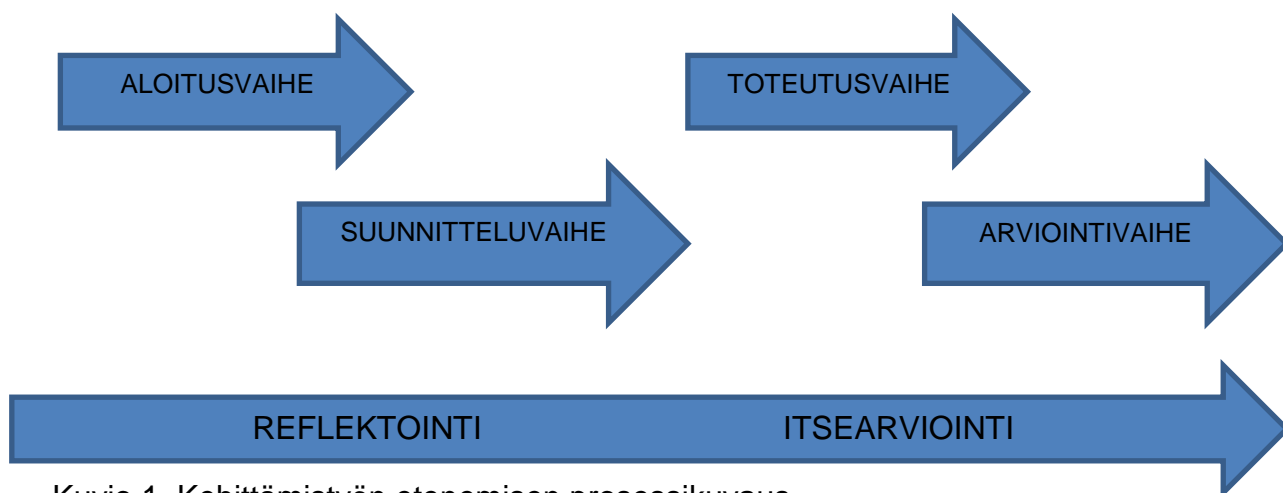
Hongisto-Åberg ym. (1993, 72–80) toteavat, että lapsen neljäntenä ikävuotena lapsi pystyy kartoittamaan omaa tietämystään aikaisempien tietojen pohjalta. Lasta alkaa kiinnostaa luonto, vuodenajat, yhteiskunta sekä ihmisten toiminta. Neljäntenä ikävuotena lapsen oma minäkuva alkaa muodostua suhteessa toisiin ihmisiin; lapsi oppii ennakoimaan aikuisen reaktioita. 4–5 -vuotiaan lapsen äänen kontrollointi kehittyy ja hän saattaa kehittää narratiivisia lauluja. Lapsi osaa tunnistaa äänten vastakohtapareja kuten korkean ja matalan tai pitkän ja lyhyen.

Lapsi muistaa ulkomuistista lauluja ja nauttii esiintymisestä ryhmän muiden lasten kanssa. Lapsen liikkeestä tulee dynaamisempaa ja hän osaa reagoida tempoon eli rytmiin. Lapsi tulee tietoisemmaksi sävelkorkeudesta ja melodiasta. Lapsen kuuntelutaito syvenee ja hän jaksaa keskittyä musiikin kuuntelemiseen entistä tarkemmin; musiikki myös herättää lapsessa ajatuksia ja lapsi osaa myös kertoa ajatuksistaan. Tämän ikäinen lapsi pystyy myös keskittymään pitkäkestoiseenkin ohjattuun toimintaan yhtäjaksoisesti. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 72–80.) Käpyrinteen päiväkodin musiikkikasvatustuomintatuokioissa 4 -vuotiaiden Pikku Myy -pienryhmän kanssa harjoitellaan kevätjuhlaohjelmaan esiintymistä, ryhmässä toimimista sekä laulujen sanoja ja melodiasia.

5 KEHITTÄMISTYÖN ETENEMINEN

5.1 Kehittämistyön toimintaprosessin kuvaus

Toiminnallisessa opinnäytetyössä arvioinnin ytimessä ovat tuotoksen idea, tavoitteiden saavuttaminen ja sekä tuotoksen sisällön että ulkoasun arvioitu toimivuus kohderyhmän näkökulmasta käsin (Vilkkä & Airaksinen 2004, 161). Huomioitavaa on myös se, että kehittämistyön tulee olla ammatillisesti kiinnostava sekä merkittävä omalle kohderyhmälleen. (Vilkkä & Airaksinen 2004, 157.) Toiminnallisessa kehittämistyössä korostuu käyttäjänäkökulman eli kohderyhmän huomiointi; työ tehdään aina jollekin tai jonkun käytettäväksi (Vilkkä & Airaksinen 2014, 38). Tärkeää on se, että tuotoksen tuloksena syntyneen oppaan rajaaminen on kehittämistyön kannalta olennaista. Siksi kohderyhmän tarkka määrittäminen helpottaa koko kehittämistyön suunnittelua sekä kehittämistyön prosessin rajaamista. (Vilkkä & Airaksinen 2004, 40.)

Kuvio 1. Kehittämistyön etenemisen prosessikuvaus.

“Kehittämishankkeen tuloksena syntyy tuotos, joka sisältää uuden tiedon lisäksi palvelun, tuotteen, oppaan, mallin, toimintatavan tai minkä tahansa sellaisen innovaation, joka on aikaisempaa parempi tai kokonaan uusi” (Salonen 2013, 25). Käpyrinteen päiväkodissa pidetään säännöllisesti musiikkikasvatusta, mutta mielestäni se ei ole niin tavoitteellista. Kehittämistyöni etenee Kuvio 1. mukaisesti vaiheittain, ja eri vaiheiden aikana teen toiminnastani arvioita. Halusin

tuoda päiväkotiin valmiin rungon, jonka pohjalta voi suunnitella uusia toimintatuokioita. Alla olevassa kuviossa 2. kehittämistyöni aikataulutus.

Ajankohta	Toiminta	Vaihe	Toimijat
Tammi- ja helmikuu 2015	Kehittämistyön ideointi ja suunnittelu Alustavaan aiheeseen tutustuminen (toiset kehittämistyöt ja kirjallisuus) Harjoittelupaikan ja toimeksiantajan hankinta Sopimus kehittämistyöstä Tutustuminen harjoittelupaikkaan ja ohjaajan kanssa keskustelut Ideaseminaari	Ideointi	Harjoittelupaikan ohjaaja Harjoittelupaikan johtaja Kehittämistyön ohjaaja Kehittämistyöntekijä
Maaliskuu 2015	Suunnitteluseminaari, kehittämistyösuunnitelma ja sen korjaaminen Toimeksiantosopimus Tutustuminen kirjallisuuteen Harjoittelupaikkaan informointi kehittämistyön suunnitelmasta ja sen toteuttamisesta Keskustelut päiväkodin johtajan ja ohjaajan kanssa Kehittämistyösuunnitelman tekeminen ja esittäminen koulussa opiskeluryhmälle ja opettajille Musiikkikasvatusrungon suunnittelua	Ideointi ja suunnittelu	Harjoittelunohjaaja Kehittämistyöntekijä Luokkakaverit Harjoittelupaikan johtaja Luokkakaverit Kehittämistyön ohjaaja
Huhtikuu 2015	Vanhempainillan esitteen tekeminen ja vieminen harjoittelupaikkaan PowerPoint – esitys vanhempainiltaan Harjoittelu alkaa Vanhempainilta musiikkikasvatukseen liittyen 14.4 Ensimmäinen musiikkikasvatustuokio 15.4 Tiedonhakua ja tietoperustan keräämistä Lasten havainnointia ja musiikkikasvatustuokioiden suunnittelua	Ideointia, suunnittelua ja toteutusta	Pikku Myyt – pienryhmän vanhemmat Pikku Myyt – pienryhmän lapset Kehittämistyöntekijä Harjoittelun ohjaaja
Toukokuu 2015	Musiikkikasvatustuokioita viikoittain Kevätjuhla ja päätöskonsertti 19.5 Tietoperustaseminaari Työntekijöiden ja lasten arviointia Oma arviointi Harjoittelu jää tauolle	Suunnittelu ja toteutus	Harjoittelupaikan työntekijät Harjoittelun ohjaaja Kehittämistyöntekijä Pikku Myyt – pienryhmän lapset ja heidän vanhemmat Luokkakaverit ja opponoiija Kehittämistyön ohjaaja
Kesä-, heinä- ja elokuu 2015	Harjoittelu tauolla Kehittämistyön kirjoittaminen Tiedonkeruuta	Toteutus	Kehittämistyöntekijä Harjoittelunohjaaja
Syys- ja lokakuu 2015	Harjoittelu jatkuu Työyhteisön kanssa suunnittelua ja keskustelua musiikkikasvatustoiminnan jatkosta Kehittämistyön kirjoittamista Palaveri päiväkodin koko työyhteisön kanssa Tuotoksen suunnittelua	Suunnittelu ja toteutus	Kehittämistyöntekijä Harjoittelunohjaaja Päiväkotiki Kämpyrinteen työntekijät ja johtaja
Marraskuu 2015	Kehittämistyön vieminen päätökseen	Toteutus ja viimeistely	Kehittämistyöntekijä Luokkakaverit Opponoiija Kehittämistyön ohjaaja

Kuvio 2. Kehittämistyön toimintaprosessin kuvaus.

Suunnittelemani musiikkikasvatustoiminta on kokonaisvaltaista lapsen kehitystä tukevaa toimintaa. Toivon, että MUSIIKISTA ILOA KAIKILLE! -oppaasta jokainen työntekijä löytäisi apua ja saisi rohkeutta toimia musiikkikasvattajana.

Vartiaisen (2013, 199–200) mukaan esimerkiksi omassa kehittämistyössäni toimintatuokioiden konkreettinen kuvaus, siis se toiminta, mitä päiväkodin pienryhmässä tein, on selonteko suoritetuista kehittämistyön toimintakäytännöistä. Omaan kehittämistyöhön on tarpeen myös ottaa etäisyyttä, jotta on mahdollista löytää ja havaita uusia näkökulmia tilanteisiin sekä tapahtumiin.

Ammatillinen identiteetti rakentuu oman pohdinnan sekä yhteistyössä työyhteisön kanssa painottaen Kupila (2011, 303) Varhaiskasvatuksen käsikirja - teoksessa ja lisää vielä sen, että kaikki kehittäminen, tulee aina soveltaa käytännön työhön. Koottua aineistoa työstetään siten, että muokkautuu osaksi kertojan omaa identiteettiä. Rakentumisen pohjalla on itsereflektio, joka ei ole yksinomaan ammattitaidon ja osaamisen kehittämistä, vaan kertoja kokoaa ja muokkaa oman ammatillisen identiteetin vuorovaikutuksessa (Käpyrinteen päiväkodin opiskelijan ohjaaja, päiväkodin lapset ja heidän vanhemmat) ja oman toiminnan reflektoinnin kautta. Vuorovaikutus yhdistettynä dialogiin ammattilaisten kanssa vahvistavat asiantuntijuutta sekä omaa ammatillisen identiteetin kehittymistä. (Kupila 2011, 303; Ranne, Sankari, Rouhiainen-Valo & Ruusunen 2005, 10.) Omien ajatusten, näkemysten ja näkökulmien purkaminen muistiinpanoiksi on tärkeää, koska jo tämä edesauttaa tulkitsemaan ja jäsentämään esiin tulleita tilanteita sekä toimintaa. Kaiken toiminnan toteutuksen aikana on tärkeää oman kehittämisen ja kehittymisen arviointi sekä oman arvioinnin sekä toiminnan reflektointi.

Oman kehittämistyön eteneminen edellyttää mielestäni sitä, että ideointi- ja suunnitteluvaiheet on tehty huolellisesti ja harkiten. Molempiin vaiheisiin on siis varattava riittävästi aikaa, jotta toteutusvaihe sujuisi mahdollisimman ongelmitta. Toteutusvaiheessa tulee huomioida erityisesti se, että työskentelyssä lasten kanssa on varauduttava mahdollisiin muutoksiin, joten varasuunnitelmia tarvitaan hyvästä ideoinnista ja suunnittelusta huolimatta.

5.2 Suunnitteluvaihe

Oma kiinnostus musiikkiin ja sen yhdistäminen varhaiskasvatukseen ja päiväkodin toimintaan on ollut minulla ajatuksena jo opintojeni alkutaipaleesta lähtien. Käpyrinteen päiväkodissa tehtyjen sosionomiopintoihin liittyvien harjoittelujen kautta minulle ja päiväkodille on muodoutunut tiivis ja luottamuksellinen suhde. Suoritin päiväkotiharjoittelua Vilivinkat -lapsiryhmässä, joka on jakautunut kolmeen pienryhmään. Työyhteisöni kuului ohjaaja/lastentarhanopettaja sekä kaksi lastenhoitajaa.

Kehittämistyön suunnittelu Käpyrinteen päiväkodissa alkoi yhdessä ohjaaja/lastentarhanopettajan kanssa, jolloin päätimme minkä pienryhmän kanssa aloitan musiikkikasvatustoiminnan. Heti alkuun oli selvää se, että kehittämistyön tuotoksena tulee olemaan musiikkikasvatustoiminnan opas, joka on sovellettavissa muihin Käpyrinteen päiväkodin lapsiryhmille.

Ennen harjoitteluni alkamista suunnittelin ohjaajani kanssa järjestäväni musiikkikasvatustoimintaan osallistuvien lasten, Pikku Myyt -pienryhmä: seitsemän 4 -vuotiaasta lasta, vanhemmille vanhempainillan. Tilaisuudessa esitin PowerPointesityksen tulevasta kevään musiikkikasvatustoiminnan rungosta ja siihen liittyvistä tavoitteista. Vanhempainillan tavoitteena oli tiedottaa kehittämistyöstäni ja osallistaa vanhempia päiväkodin uuden toimintamuodon suunnitteluun. Sovimme ohjaajani kanssa, että pidän musiikkikasvatusta 4–5 -vuotiaiden pienryhmälle kaksi kertaa viikossa kevään 2015 aikana. Vilivinkkojen yhteisessä kevätjuhlassa 19.5. Pikku Myyt -pienryhmä esittää pienimuotoisen esityksen, joka koostuu osasta kevään aikana toteutuneista musiikkikasvatustoimintatuokioista.

Musiikin kautta saadaan kokemuksia luovuudesta sekä itseilmaisusta. Musiikkikasvatukseen kuuluu olennaisesti laulaminen, musiikin kuuntelu, soittaminen ja liikkuminen. Musiikkikasvatus kasvattaa lapsen monia aistihavaintoja ja on kaiken kaikkiaan kokonaisvaltaista. (Saarinen 2014, 27.) Halusin musiikkikasvatustoiminnan olevan monipuolista, moniaistista toimintaa, joka tukee lapsen kehitystä laaja-alaisesti.

5.2 Musiikkikasvatustoiminnan toteutus

Toteutin musiikkikasvatustoimintaa Pikku Myyt -pienryhmälle keväällä 2015 yhteensä yhdeksän kertaa johon sisältyi myös kevätjuhlan esitys. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Käpyrinteen päiväkodin Pikku Myyt -pienryhmän kevään 2015 musiikkikasvatustoimintatuokioiden teemat.

Ensimmäisellä kerralla tutustuimme toinen toisiimme, kerroin kuka olen ja miksi olen päiväkodissa. Kerroin myös lapsille kevään musiikkikasvatustoiminnan aikatauluista sekä tulevasta toiminnasta. Tavoitteena oli myös tutustua musiikkiin ja saada tietoa lasten musiikillisesta kiinnostuksesta. Kyselin lasten lempilaulajia sekä -kappaleita ja leikimme myös muutamia lapsille tuttuja laululeikkejä.

Musiikkikasvatustoimintaa pidin samaiselle pienryhmälle joka viikko kaksi kertaa. Vilivinkkojen oma viikko-ohjelma oli näkyvässä vanhemmille sekä muille päiväkodin työntekijöille Vilivinkkojen ilmoitustaululla. Viikko-ohjelmasta kävi myös ilmi, milloin musiikkikasvatustoiminta, Lindan muskari, Pikku Myyt -pienryhmän kanssa toteutuu. Leikkimielisyys on ominaisuus, joka liitetään hyvin vahvasti lapsen luovaan personaallisuuteen. Tämä ominaisuus on kuitenkin

sellainen mikä näyttää katoavan aikuiseksi kasvamisen myötä. Noin 90 prosenttia neljä – viisivuotiaista lapsista osoittautuu luoviksi. Kymmenvuotiaana luoviksi luokitellaan ainoastaan enää seitsemän prosenttia ja 14 -vuotiaana ainoastaan kaksi prosenttia nuorista säilyttää luovuutensa. (Pikkutrilli 2/2014,12.) Pienillä lapsilla on luontainen ominaisuus uteliaisuuteen ja he ovat kiinnostuneet ympäristöstään, ja heidän saa houkuteltua melko vaivattomasti yhteiseen toimintaan, vaikkapa musiikin avulla.

Laulaminen ja äänenkäyttö

Ensimmäisen virallisen musiikkikasvatustoiminnan teemana oli laulaminen ja äänenkäyttö ja 20 minuutin aikana keskityin lapsiryhmän kanssa äänen oikein tuottamiseen ja laulamiseen.

Jokainen musiikkikasvatustoiminta alkoi ja loppui aina samalla tavalla teemasta huolimatta. On hyvä, että lapsilla on tietynlainen tuttu ja turvallinen jatkumo toiminnassa. Lapset tiesivät siis aina milloin musiikkikasvatus alkaa ja milloin se loppuu. Aloitimme toiminnan aina piirissä lattialla ja lauloimme *Kiva kun oon täällä* -laulua. Laulun aikana huomioidaan jokainen piirissä istuva lapsi laulamalla hänestä ja lapsen vieressä istuvat silittivät/taputtivat lasta, kenestä sillä hetkellä laulettiin. Koskettaminen on tärkeää ja luo merkittävyyden tunnetta. Kaikki eivät kuitenkaan pidä koskettelusta, mutta siitä voi opetella pitämään, harjoittelulla. Halusin tuoda musiikkikasvatukseen juuri sen tunteen, että jokainen lapsi on tärkeä ja jokainen lapsi ansaitsee sen pienen hetken, jolloin hänestä lauletaan ja jolloin häntä kosketetaan. Kaikki lapset vaikuttivat siltä, että alkuleikki oli mukava eikä se tuntunut epämiellyttävältä.

Aluksi avasimme ääntä suhisemalla niin kuin käärmeet, pirisemällä kuin puhelimet ja ulisemalla kuin ambulanssi. Venyttelimme myös niska-hartiaseutua ja kieltä. Nousimme lattialta seisomaan ja opettelimme oikeanlaista lauluasentoa, jossa laulu ja ääni kantautuvat parhaiten: selkä suorassa, pieni haara-asento, rentous sekä hymy. Oikean lauluasennon löytymisen jälkeen ääntelin lapsille erilaisia ääniä suun kautta, joita he matkivat. Sen jälkeen äänistä keskusteltiin; mikä oli pitkä tai lyhyt ääni, entä korkea tai matala ääni.

Mikkola (2014, 11) siteeraa Helemaa-Holloa (2010) omassa opinnäytetyössään painottaen sitä, että lasten kanssa laulettaessa tulee valita laulut lapsiryhmän ikä- ja kehitystason mukaisesti. Mitä pienempi lapsi on, sitä suppeampi hänen äänialansa on. Pienempien lasten kanssa tulee myös huomioida se, etteivät heidän sanavarastonsa ole vielä kovinkaan kehittynyt, joten tällöin tulee valita melko yksinkertaisia lauluja. Sanojen muistamista voidaan tukea kuvakorteilla tai leikkiliikkeillä tai viittomilla, jotka auttavat lasta muistamaan laulun sanomaa ja rakennetta. Tällainen laulu voi olla vaikka *Tuiki tuiki tähtönen* tai *Hämähämhäkki*.

Keskustelin lasten kanssa erilaisista äänteistä ja matkimme yhdessä eläinten sekä kulkuneuvojen ääniä. Lapset käyttivät leikki-tilanteissa erilaisia äänteitä, jotka voidaan mieltää myös laulamiseksi. Jokainen lapsi on erilainen laulaja. Helemaa-Hollon mukaan (2010) jonkun lapsen mielestä esiintyminen ja laulaminen ovat todella hauskaa, mutta jotkut lapset voivat kokea laulamisen sekä esiintymisen jännittäväksi tai epämiellyttäväksi. Rohkeat laulaja -lapset käyttävät ääntään voimakkaasti ja seisovat ryhdikkäästi, kun taas hieman aremmat lapset laulavat hiljaisesti ja varovaisesti. Yhdessä laulaminen rohkaisee lapsia laulamaan, jolloin lapsen itsetunto ja hänen musikaalisuutensa on mahdollista kehittyä. (Mikkola 2014, 12.)

Äänileikittelyjen jälkeen leikimme muutaman tutun laululeikin: *Yksi pieni elefantti* ja *Sisilisko*. *Yksi pieni elefantti* -laulun lauloimme useampaan kertaan välillä, hitaasti, nopeasti, äänekkäästi ja hiljaa. Samanaikaisesti lapset kulkivat elefanteina joko nopealla tai hitaalla tempolla. Lapset myös saivat valita oman liikku mistapansa elefanttina. Useammat lapset liikkuvat hiipien, kun lauloimme hiljaa. Otimme vielä lopuksi aivan uuden laulun *Nuuskamuikkusen retkilaulu*, jonka opettelimme siten, että minä lauloin laulua ensin muutaman kerran hitaasti, jonka jälkeen keskustelimme laulusta, mistä se kertoo ja onko laulu iloinen tai surullinen. Tämän jälkeen esitin laulun vielä leikin avulla ja lapset saivat tulla mukaan lauluun ja leikkiin heti kun uskaltautuivat. Lapset oppivat leikin tosi nopeasti, mutta laulun sanat olivat vielä melko hankalat. Olin suunnitellut jo ennen

musiikkikasvatustoiminnan alkamista, että haluan *Nuuskamuikkusen retkilaulun* olevan yksi kevätjuhlan esityskappaleista.

Jokaisen musiikkikasvatustoimintatuokion lopetin samalla tavalla siten, että laitoin musiikkisoittimesta rauhallista musiikkia soimaan, himmensin huoneen valoja hieman hämärämmäksi ja pyysin lapsia lattialle makaamaan hyvään asentoon. Kuljin ohjaajani kanssa huoneessa huivit kädessä ja sivelimme maassa makaavia lapsia huiveilla. Tarkoituksena oli päättää iloinen musiikkikasvatustoiminta rauhallisesti ja rentouttavasti.

Musiikin kuuntelu

Musiikin kuuntelutuokioon olin tuonut lapsiryhmää varten muutamia pieniä tavaroita: teroitin, kynä, käsikoru, klemmari ja kumi. Näytin tavarat lapsille etukäteen, jotta he osasivat odottaa millaisia ääniä kuunnella. Pyysin lapsia sulkemaan silmät ja olemaan aivan hiljaa, jotta varmasti kuulevat. Pudotin yhden pienistä tavaroista vuorotellen lattialle, jonka jälkeen keskustelimme millainen ääni esineestä lähti. Oliko ääni kova vai hiljainen? Lopuksi asetin tavarat siihen järjestykseen lattialle, mistä kuului hiljaisin ääni ja mistä taas kaikista kovin ääni. Kyseistä kuunteluharjoitusta on mahdollista toteuttaa vanhempien lasten kanssa siten, ettei aikuinen ole kertonut lapsille etukäteen, mitä pikkuesineitä hän on tuonut. Lapset joutuvat tosiaan kuuntelemaan tarkasti pudonneen pikkuesineen ääntä. Harjoitus myös parantaa keskittymistä ja tuo ryhmään tietynlaista rauhoittumista, sillä lapset joutuvat olemaan pitkän aikaa hiljaa. Harjoitus on hyvä toteuttaa heti toimintatuokion alussa, sillä se poistaa lasten ja muun ryhmän levottomuutta.

Lopuksi kuuntelimme kaikkien lasten suosikkiartistin Robinin lähes uuden kappaleen *Paperilennokki*. Lapset kuuntelivat taas hiljaa ja kuuntelivat tarkkaan laulun tarinaa. Lopuksi keskustelimme siitä, mistä Robin laulaa, kenelle Robin voisi laulaa ja millainen tunnelma lasten mielestä laulussa oli? Lapset jaksoivat keskittyä kuuntelemaan laulua ja sen tarinaa. He osasivat hyvin kertoa, mistä laulu kertoo. Muutamaa sanaa laulussa lapset eivät ymmärtäneet, jolloin kerroin lapsille sanojen merkityksen. Onkin hyvä valita laulu lapsen ikätason mukaises-

ti, jotta laulussa ei hirveästi esiintyisi sellaisia sanoja, joita lapset eivät ymmärrä. Onneksi tässä *Paperilennokki* -laulussa niitä sanoja ei ollut kuin muutama.

Ensimmäisellä musiikkikasvatustoimintatuokiolla lapset kertoivat lempilaulajakseen Robinin ja mainitsivat erityisesti *Paperilennokki* -laulun olevan paras. Ajattelin, että haluaisin Vilivinkkojen yhteiseen kevätjuhlaan tuoda juuri tämän laulun, joka ei kuitenkaan ole lastenlaulu, mutta on lapsille tärkeä ja nykypäivää. Myöhemmin harjoittelimme yksinkertaista tanssia huivien kanssa kyseiseen lauluun ja askartelimme paperilennokit, joiden siipiin kirjoitimme Robinin laulamat sanat *Paperilennokki* -laulusta: ”*Oot ainutlaatuinen.*” Lapset saivat kevätjuhlan päätyttyä viedä paperilennokit tärkeille ihmisille yleisöön. Paperilennokki oli mielestäni mukava tapa toivottaa vanhemmille hyvää kesää ja muistuttaa heidän tärkeydestään ja ainutlaatuisuudestaan.

Soittaminen

Musiikkikasvatuksessa lapsi tutustuu musiikkisoittimiin soittamalla keho-, rytmija melodiasoittimia. (Ruokonen 2009, 128.) Musiikin perussyke ja melodia tulevat tutuiksi liikunnan ja kehorytmien kautta. Ensin soittoa voidaan harjoitella kehosoittimilla ja sen jälkeen siirtyä melodia- ja rytmisoittimiin. Erilaisilla soittimilla voidaan harjoitella sykesoittoa niin, että soitetaan tuttujen lorujen sanarytmejä. Soittaminen ja taputtaminen myös vahvistavat lapsen rytmisiä kokonaisuuksia. (Ruokonen 2009, 25.)

Musiikkikasvatuksen yhtenä aiheena oli soittaminen, joka tuntui jollain tavalla olevan myös minulle vieras, vaikka olenkin soittanut pianoa lähemmäs 10 vuotta. En ole kuitenkaan soittanut rytmisoittimia pitkään aikaan, joten soittimien soitto tuntui itsestäkin jännittävältä. Otin selvää soittimista etukäteen ennen kuin menin lapsiryhmään niiden kanssa. Aloitin musiikkikasvatustuokion samaisella alkuleikillä, kun aikaisemmilla kerroilla. Tämän jälkeen esittelin lapsille erilaisia soittimia ja näytin miten niillä kuuluu soittaa. Jaoin soittimet lapsille ja varmistin, että soitinta ei soiteta ennen kuin aloitamme laulun. Soittimina lapsilla oli triangelit, puukapulat, marakassit sekä tamburiinit. Vaihtelimme soittimia niin, että mahdollisimman moni halukas sai kokeilla eri soittimella soittamista. Harjoitte-

limme soittoa siten, että aina vuorotellen tietty soitin soittaa ja muut soittimet ovat hiljaa. Olin esimerkiksi jakanut muutamalle lapselle kapulat, toisille triangelit, osalle marakassit ja lopuille tamburiinit. Kun näytin tamburiinia niin niiden lasten vuoro oli soittaa kenellä oli tamburiinit ja muut lapset olivat soittamatta. Jossain vaiheessa soitimme myös niin, että kaikki soittimet soittivat samanaikaisesti.

Harjoittelimme myös soittamista hiljaa, normaalisti sekä voimakkaasti. Kun nostin käteni ylös, se tarkoitti sitä, että lapset soittavat voimakkaasti. Kun taas pidin käteni aivan alhaalla, se tarkoitti sitä, että lapset soittavat hiljaa. Käden ollessa puoleessa välissä, lapset soittivat normaalilla äänentasolla. Kun laitoin käteni STOP -asentoon, musiikki hiljeni kokonaan. Kokeilimme soittaa yhteisesti siten, että kaikki lapset soittivat samanaikaisesti ja heidän tuli tarkkaan katsoa, millä tavoin käteni on, merkinä siitä, millä tavoin lasten kuului soittaa.

Soittamisen jälkeen lapset harjoittelivat yhden uuden laulun kevätjuhlia ajatellen, *Kevätlaulun kuulin*. Lauloin laulun lapsille ensin itse ja sen jälkeen taas keskustelimme, mistä laulu kertoo ja mistä erilaisista äänistä laulussa laulettiin. Tämän jälkeen jaoin soittimet uudestaan lapsille siten, että osa lapsista soitti marakasseja, toiset tamburiinia, muutama triangelia ja loput kapuloita. Jokaisella soittimella oli oma merkityksensä *Kevätlaulun kuulin* -laulussa, sillä laulussa lauletaan esimerkiksi tikka-linnun äänestä sekä kevätpuron solinasta. Ensimmäisessä säkeistössä ja kertosäkeistössä jokainen lapsi sai soittaa omaa soitinta samanaikaisesti ja tällöin näytin myös kädellä, miten voimakkaasti lapset saivat soittaa. Seuraavassa säkeistössä lauloimme kevätpuron solinasta, jolloin soittivat ne lapset, joilla oli triangelit. Kolmannessa säkeistössä soittivat ne lapset, joilla oli marakassit, kun lauloimme tuulen suhinasta. Neljännessä säkeistössä lauloimme sammakoiden kurnuttamisesta, jolloin tamburiinia soittavat lapset esiintyivät. Viimeisessä säkeistö kertoi tikan hakkaamisäänestä, jolloin soittivat ne lapset, joilla oli puukapulat. Päätin musiikkituokion tuttuun rentoutumisharjoitukseen.

Musiikkimaalaus

Taidekasvatuksellinen toiminta tukee lapsen toimivuutta sekä yksilönä että ryhmän jäsenenä. Tärkeää on se, että toiminta kunnioittaa lapsen ilmaisua sekä osallistaa lapsen yhteiseen ja yhdessä muiden kanssa tekemisen kulttuuriin. Osallisena ja osallistuva ryhmän jäsenenä toiminta antaa arvoa yhteisille vertaisryhmän näkemyksille, keskustelulle ja vuorovaikutukselle yhteisen näkemyksen taiteellisen toiminnan äärellä. (Pääjoki 2011, 121.)

Kuva 1. Musiikkimaalausta Pikku Myyt -pienryhmän kanssa.

Musiikkimaalaus -toimintatuokiolla (ks. Kuva 1.) olin varannut lapsille isot maalauspaperit sekä vesivärejä. Lapset istuivat lattialla piirissä ja jakoivat toinen toisilleen vesivärejä. Minulla oli musiikkisoitin mukana, ja laitoin soimaan Musiikille siivet -kirjan levystä klassista musiikkia. En ollut valinnut klassisia lauluja etukäteen, vaan soitin levyä satunnaisesti. Annoin lapsille tehtävän, että heidän tulee maalata vesiväreillä 15 – 20 minuutin aikana paperille sitä, mitä ikinä heille tuleeeksi musiikista mieleen. Kehotin lapsia kuuntelemaan musiikin tunnelmaa; onko musiikki iloisen, surullisen tai vihasen kuuloista. Keskustelin etukäteen lasten kanssa siitä, mitkä värit voisivat kuvastaa surua ja entäpä mitkä värit kuvaavat iloa? Lapset keskittyivät maalaukseen ja kuuntelivat musiikkia välillä kommentoimalla ajatuksiaan.

”Rakkaus on tärkeää. Mä kuulin iloa ja surua. Joskus joku oli vaarassa ja sit se voi mennä ihmisten taivaaseen.” -Tyttö 4v

Lopuksi lapset saivat vapaasti kertoa, mitä heidän maalauksena esittää, mitä tunteita maalaaminen sekä musiikki lapsissa herättivät sekä minkälaista oli maalata musiikin tahdissa. Keräsin lapsilta tulleita kommentteja ja kirjoitin ne heidän maalauksensa taakse. Asetin lasten maalaukset esille vanhempia varten kevätjuhlaan, jolloin vanhemmat ja lapset yhdessä saivat ihaila maalauksia ja mahdollisesti kysellä minulta musiikkimaalauksesta.

”Siin musiikis oli iloa, surua ja vähän vihaa. Rakkauttakin oli. Yks kuulosti siltä, et joku olisi vaarassa.” -Tyttö 4v

Musiikkiliikunta

Hångisto-Åbergin ym. (1993, 27) mukaan musiikkiliikunnan tavoitteena on saada lapsi ymmärtämään rytmisyyttä, jonka avulla opitaan musiikkia ja liikuntaa. Tavoitteena on myös oppia musiikin melodiasa sekä harmoniasa. Perkiön (2010, 12) mukaan musiikkiliikunta vahvistaa sosiaalisia taitoja, parantaa keskittymis- ja havaintokykyä, ajattelua ja muistia sekä harjaannuttaa kuulo-, tunto-, näkö- ja tasapainoaistin käyttöä.

Aloitin musiikkiliikunnan tutulla alkuleikillä. Keskustelin lasten kanssa myös siitä, mitä viime kerralla teimme ja mikä tämän päivän teema on. Tämän jälkeen alku jumppana oli tuttu *Pää, olkapää, peppu* -laulu. Jumppalaulun toistimme useamman kerran, aluksi hitaammin sitten nopeammin ja lopuksi kaikkein nopeimmin. Tällä tutulla jumpalla, lapset saa viritettyä liikunnan tunnelmaan ja he saavat kehonsa lämpimäksi. Sitten harjoittelimme *Nuuskamuikkusen retkilaulua*, joka oli tarkoituksena esittää kevätjuhlassa. Laulussa on leikki-osuus, joka sopii hyvin musiikkiliikunnan teemaan, sillä välillä laulussa hypitään ja välillä taas viittoillaan käsillä.

Hongisto ym. (1994, 72–82) mainitsee, että 4–5 -vuotiaat lapset oppivat helposti laulujen sanoja ja osaavat melodian mukaan laulaa melko hyvin. Muutaman harjoittelun jälkeen *Nuuskamuikkusen retkilaulu* sujui Pikku Myyt -pienryhmältä

oikein hyvin. Lapset oppivat vaikeankin melodian nopeasti ja sanat hahmottuvat paremmin, kun kävin lasten kanssa läpi, mitä laulussa lauletaan ja esimerkiksi mitä eläimiä Nuuskamuikkunen kertoo nähneensä retkensä varrella.

Tämän jälkeen otin käyttöni rummun ja pyysin lapsia kävelemään vuorotellen etuperin ja takaperin rytmin tahtiin. Kun huusin HOP, lapset vaihtoivat kävelysuuntaa. Mitä laiskemmin rumpua soitin sitä hitaammin lasten tuli kävellä. Lapset kävelivät nopeasti, kun soitin rumpua nopeammalla tempolla. Kun rummun ääni loppui, lapset pysähtyivät patsaaksi. Mielestäni kyseinen harjoitus parantaa keskittymistä, sillä lasten piti tarkkaan kuunnella rummulla annettua tempoa.

Rumputanssin jälkeen laitoin musiikkisoittimesta *Muumihumppa* -laulun, joka osoittautuikin lapsille tutuksi lauluksi. Näytin ennen laulun alkua lauluun liittyvät jumppaliikkeet, joita harjoittelimme ensin yhdessä. Sen jälkeen tanssimme sekä lauloimme *Muumihumpan* yhdessä musiikin tahdissa.

Seuraavana harjoitteena oli satunnaisen musiikin kuuntelua ja jaoin lapset pareiksi. Annoin pareille tehtäväksi kulkea musiikin tahdissa sekä kuunnella ohjeitani, miten tulee liikkua. Esimerkiksi peppu peppua vasten tai korva korvaa vasten. Lasten täytyi taas kuunnella musiikin tempoa ja kulkea sen mukaisesti. Harjoitusta vaikeutti se, että lasten tuli ottaa huomioon oma parinsa, kulkea parin kanssa vaikeissakin asennoissa ja vielä samanaikaisesti kuunnella musiikin tempoa.

Tämän jälkeen harjoittelimme humpan sekä valssin askeleita eli 2/4 tahtia sekä 3/4 tahtia. Tahtilajin mukaan liikkuminen tuntui olevan vielä hieman hankalaa lapsille, ja tämä tuntui hankalalta myös itsestänikin. Seuraavaksi soitin musiikkisoittimesta taas satunnaista musiikkia ja pyysin lapsia liikkumaan musiikin tahdissa esimerkiksi lentokoneena, käärmeenä sekä jäniksenä.

Lopuksi lauloimme vielä yhdessä tutun *Jaakko kulta* -laulun siten, että ensin taputeltiin käsiä rytmin mukaisesti, sitten omia poskia, ja sen vielä jälkeen vedettiin kellosta ja lopuksi hypittiin.

Jaak-ko kul-ta, Jaak-ko kul-ta (taputetaan käsiä yhteen *yksi, kaksi, kolme, neljä x2)

He-rää jo, He-rää jo (taputetaan omia poskia käsillä *yksi, kaksi x2)

Kel-lo-ja-si soi-ta, kel-lo-ja-si soi-ta (vedetään kädellä kuvitteellista kelloa ylhäältä alas *yksi, kaksi x2)

Pim pom pom pim pom pom (hypitään tasajalkaa *yksi, kaksi, kolme x2)

Harjoitteessa tuli keskittyä ohjaajan antamiin ohjeisiin sekä kuunnella laulun rytmiä.

Kehosoittimet

Aloitin perinteisesti musiikkikasvatustoimintatuokion samaisella alkuleikillä, jossa lauloimme jokaisesta lapsesta vuorotellen *Kiva kun oot täällä* -laulun. Tämän jälkeen harjoittelimme jälleen kevätjuhlaa varten *Nuuskamuikkusen retkilaulua*. Muutaman retkilaulu -harjoittelun jälkeen kerroin päivän toimintatuokion aiheesta eli kehosoitimmista. Kerroin lapsille, että on olemassa rytmisoittimia, melodia-soittimia sekä kehosoitimia. Mietimme yhdessä että, mitä eri kehon osia voimme käyttää erilaisten äänten tuottamiseen. Taputimme käsiä yhteen, taputimme poskia, päätä, jalkoja, napsutimme sormilla lattiaan, taputimme käsillä rintakehään sekä tömistimme jaloilla lattiaan. Lasten oli melko vaikea ymmärtää sitä, että nyt ei olekaan tarkoituksena tuottaa ääntä suun kautta vaan kehoa apua käyttäen. Kun olimme miettineet erilaisia kehosoitimia, pohdimme sen jälkeen sitä, että minkälaiselta eri kehosoitimet kuulostavat. Mitä erilaisia arkipäivän ääniä pystyisimme kehomme soittimilla tuottamaan? Lapset keksivät tömistämisen muistuttavan ukkosen jyrinää, sormien napsuttelu lattiaan taas muistutti sateen ropinaa sekä käsien siveleminen yhteen kuulosti sihisevältä käärmeeltä.

Kun olimme saaneet kehomme avulla luotua mahtavia ääniä, kehotin lapsia miettimään tarinaa. Lapset saivat keksiä oman tarinan, luoda päähenkilöt ja juonen. Tarinassa käytetään erilaisia kehosoitimia. Dokumentoin lasten ehdotuksia nauhoittamalla puhetta puhelimeni nauhurilla. Lapset ehdottivat tarinassa olevan prinsessa ja prinssi sekä ilkeä käärme. Samanaikaisesti mietin yhdessä

lasten kanssa, että millä kehon soittimilla voisimme tarinaa lähteä kertomaan. Lopuksi kerroin lapsille, että luon heidän puheidensa perusteella tarinan seuraavaksi toimintatuokiokerraksi ja voimme yrittää esittää tarinan kehosoittimilla siten, että minä luen lasten luomaa tarinaa ja lapset muistelevat samalla mitä kehosoittimia kussakin tilanteessa tarvitaan. Lopetimme musiikkikasvatustoimintatuokion tuttuun loppurentoutukseen.

Harjoittelua kevätjuhlaan

Ennen Vilivinkkojen kevätjuhlaa 18. toukokuuta, musiikkikasvatustuokiossa harjoittelimme kevätjuhlaesityksen ohjelmistoa. Edellisen musiikkikasvatustoimintatuokion jälkeen olin luonut lasten ideoiden perusteella kehosoitintarinan, jonka halusin lasten esittävän myös kevätjuhlassa. Vilivinkat -ryhmällä oli kuitenkin jo sen verran monta esitystä, että ryhmän aikuiset totesivat sen olevan epäreilua, jos Pikku Myyt -pienryhmä saa esiintyä muita lapsia enemmän. Ennen kevätjuhlaan harjoittelua minä luin edellisellä toimintatuokiolla syntyneen kehosoitintarinan. Luin lapsille tarinaa ja he soittivat kehosoittimia jo aluksi kertomissani kohdissa. Kirjoittamani kehosoitintarina oli lapsien mielestä huvittava, sillä se oli heidän ideoistaan koottu jännittäväksi tarinaksi.

Tämän jälkeen harjoittelimme kevätjuhlan esitystä. Lauloimme *Nuuskamuikkusen retkilaulun*, jonka lapset osasivat leikkiä ja laulaa jo lähes kokonaan ilman aikuisen apua. Tämän jälkeen jaoin lapsille valmiiksi tutut soittimet, joilla he olivat jo aikaisemmin harjoitelleet. Kertasimme vielä sen, missä säkeistössä kaikki soittavat yhdessä ja missä säkeistössä soittavat vain tietyt soittimet. Lapset soittivat ja lauloivat hienosti *Kevätlaulun kuulin* -laulun ja he muistivat myös odottaa omaa soittovuoroaan kuitenkin laulaen samalla. Tähän auttoi se, että näytin lapsille kädellä lauletaanko voimakkaasti vai hiljaa. Toimintatuokion lopuksi jaoin lapsille huivit, joita he heiluttivat, samalla tanssahdellen ympäri huonetta Robinin *Paperilennokki* -laulun soidessa taustalla.

Musiikkikasvatustoimintatuokio päättyi tuttuun rentoutumiseen. Kysyin lapsilta myös heidän mielipiteitään tästä musiikkikasvatustoimintatuokiosta. Pääosin lapset olivat aina tyytyväisiä kevään musiikkikasvatukseen. Lasten mielestä eri-

tyisen kivaa musiikkikasvatustoiminnassa oli Robinin *Paperilennokki* -laulu, jota varten askartelimme paperilennokit. Lapset saivat myös itse koristella lennokit, johon päiväkodin aikuiset kirjoittivat ”*Oot ainutlaatuinen! Hyvää kesää!*”

”Kivaa oli se tyttö, joka laulaa Nuuskamuikkusen laulua.” -4v tyttö

”Kevätjuhla oli kiva.” -4v poika

”Parasta oli paperilennokki.” -4v poika

Vilivinkkojen kevätjuhla ja Pikku Myyt -pienryhmän musiikkikasvatustoiminnan esitys

Käpyrinteen päiväkodin Vilivinkkojen kevätjuhla järjestettiin toukokuun 19. päivä, joka oli samalla myös minun viimeinen päiväkodin harjoittelupäiväni. Kevätjuhla oli illalla päiväkodin omissa tiloissa. Vilivinkat olivat suunnitelleet useita esityksiä. Pikku Myyt -pienryhmä esitti *Nuuskamuikkusen retkilaulun* sekä *Kevätlaulun kuulin*. Ensimmäiseen lauluun kuului laululeikki ja toisessa laulussa meillä oli mukana soittimet. Koko Vilivinkkojen kevätjuhla huipentui Robinin *Paperilennokki* -laulun alkaessa soida musiikkisoittimesta. Kaikki Vilivinkkojen lapset alkoivat tanssia huivien kanssa vuorotellen siten, että osa lapsista tanssi ensin huivin kanssa ja muut lapset odottivat vuoroaan. Tämän jälkeen lapsi antoi itse tekemänsä paperilennokin jollekin tärkeälle ihmiselle yleisön joukossa ja luovutti sitten huivin toiselle lapselle. Tämä lapsi taas vuorostaan aloitti tanssin huivin kanssa ja tanssi päättyi siihen, kun lapsi vei oman paperilennokkinsa valitsemalleen ihmiselle yleisössä.

6 KEHITTÄMISTYÖN TUOTOS JA SEN ARVIOINTI

6.1 MUSIIKISTA ILOA KAIKILLE! -oppaan sisältö

Kehittämistyöni päätavoitteena oli toteuttaa musiikkikasvatustoimintaa Käpyrinteen päiväkodin Pikku Myyt -pienryhmälle. Tämän musiikkikasvatustoiminnan pohjalta syntyi MUSIIKISTA ILOA KAIKILLE! -opas, jonka sisällön kokonaisuus muodostui alustavien teemojen kautta. Oma näkemys oppaan sisällöstä vahvistui, kun keskustelin työpalaverissa elokuussa 2015 päiväkodin työntekijöiden kanssa oppaan sisällöstä ja näkemyksistä. Työntekijät toivoivat oppaan olevan selkeä sekä sovellettavissa koko päiväkodin lapsiryhmän käyttöön. Toiveena oli myös se, että oppaasta kävisi ilmi esimerkkejä laululeikeistä sekä kuvia soittamista.

”Muskari oli värikäs ja maalaaminen oli kivointa.” -4v tyttö

Kehittämistyöni yhtenä tavoitteena oli myös muistuttaa meitä kaikkia aikuisia siitä, miksi musiikki ja laulaminen laululeikkeineen ovat erityisen tärkeitä pienen lapsen kasvulle ja kehitykselle. Huotilainen (2011, 40–41) sekä Sinkkonen (2009, 291; 2015, 16.9.2015) myös mainitsevat, että musiikin kuuntelu vaikuttaa lapsen ajatteluun, tunteisiin, muistiin sekä keskittymiskyvyn kohentumiseen ja näin edistää myönteisesti lapsen oppimista.

MUSIIKISTA ILOA KAIKILLE! -opas koostuu musiikin teoriasta, musiikin käytömahdollisuuksista sekä kevään 2015 musiikkikasvatustoimintatuokioiden teemojen rungosta. Olen koonnut oppaan niistä lähtökohdista, että kuka tahansa varhaiskasvattaja pystyy musiikkikasvatusta toteuttamaan. Opas voi herättää kiinnostuksen musisointiin lasten kanssa, vaikka aikuisella ei aikaisempaa musiikkitaustaa olisikaan. Tärkeää on siis musiikki-ilon tuottaminen lapsen päivittäisessä arjessa. Peiponen (2014) haastatteli päiväkodin työntekijöitä omassa opinnäytetyössään. Eräänä tutkimistuloksena ja kehittämisideana oli se, että päiväkodissa työntekijät voisivat hyödyntää, vaikkapa musiikkikasvatusta toteuttaessa, laulukortteja. Näihin kortteihin on jo valmiiksi kirjoitettu laulun sanat ja

kortit ovat helposti saatavilla. Näin ollen, nämä mahdollistavat sen, että arempi-kin kasvattaja voisi rohkaistua musisoimaan lasten kanssa, vaikka aiempaa kokemusta ei löytyisikään.

Musiikin teoriaan sisältyy musiikin vaikutus lapsen kehitykseen sekä tietoa päiväkotien - ikäisten lasten musiikillisista valmiuksista; miksi musiikki on tärkeää? Musiikin käyttömahdollisuus -osiosta ilmenee esimerkiksi laululeikkejä teemoit-
tain sekä eri soittimien kuvia ja niiden käyttömahdollisuuksia. Viimeisessä osi-
ossa kuvaan kevään 2015 musiikkikasvatustoimintatuokioiden teemat ja rungot
sekä esittelen niitä tekijöitä, joita tulee ottaa huomioon suunniteltaessa musiik-
kikasvatustoimintatuokioita.

Mietin jo keväällä, millainen kehittämistyöni tuotoksen ulkoasu tulee olemaan: jonkinlainen konkreettinen kompakti paperiversio -opas. Halusin päiväkotiin tar-
koitettuun MUSIIKISTA ILOA KAIKILLE! -oppaaseen raportoida musiikkikasva-
tustoimintatuokioiden teemat; laulaminen ja äänenkäyttö, musiikin kuuntelu,
soittaminen, musiikkimaalaus, musiikkiliikunta sekä kehosoittimet lyhyesti ja
tiivistettynä ohjausteeman runkoa hyödyntäen. Tämän ajattelin toimivan juuri
Käpyrinteen päiväkodin oppaassa, koska tällä tavoin työntekijöiden on helppo
ottaa toiminta käyttöön ja toteuttaa sitä päiväkodin arjessa.

Toimintatuokioiden teemat kirjasin tässä raportissa laajemmin ja selkeämmin,
koska tällä tavoin todennan sen, mitä olen lasten kanssa konkreettisesti eri
teemoina tehnyt. Kehittämisen menetelminä käytin osallistavaa lapsihavainnoin-
tia sekä oppimispäiväkirjan avulla itsereflektointia. Musiikkikasvatustoiminta-
tuokioiden tarkka kuvailu ja siitä kirjoittaminen auttoi itseäni siinä, että sain mie-
lestäni tarkemmin dokumentoitua sitä, mitä eri teemojen osalta toimintatuokiois-
sa olen lasten kanssa tehnyt, kirjoittanut muistiinpanoja sekä keskustellut ohjaa-
jani kanssa.

Tärkeää on mielestäni se, että opas päättyy päiväkodin arjen työvälineeksi. Toi-
saalta sähköinen viestintä tekee tuloaan, kuten esimerkiksi Turun kaupungin
päiväkotien blogisivut (2015) viestittää. Turun kaupungin päiväkodit siirtyvät
nimittäin vuoden 2015 loppuun mennessä sähköiseen blogisivustotoimintaan,

jossa päiväkodin omien verkkosivujen kautta päiväkotitiedottaa blogien muodossa omasta toiminnastaan, tavoitteistaan sekä välittää tietoa päiväkodin lasten vanhemmille päiväkodin arjen kuulumisista. Tämän vuoksi itsekin mietin sitä mahdollisuutta, että voisiko MUSIIKISTA ILOA KAIKILLE! -opas palvella päiväkotia myös sähköisessä muodossa. Tästä asiasta ei kuitenkaan ole vielä konkreettista keskustelua käyty päiväkodin kanssa.

6.2 Arviointia ja pohdintaa

Pohdin musiikkikasvatustoimintatuokioiden sisältöä ja aihealueita, joiden pohjalta aloin rakentaa musiikkikasvatustoiminnan runkoa. Esimerkiksi Saarinen (2014, 27) painottaa sitä, että musiikkikasvatuksen tulee kasvattaa lapsen monia aistihavaintoja sekä musiikkikasvatuksen tulee olla kokonaisvaltaista. Myös Ruokonen (2009, 81) sekä Jarasto & Sinervo (1997, 64) mainitsevat, että musiikki tukee lapsen kokonaisvaltaista ja tasapainoista kasvua. Levo (2014) omassa opinnäytetyössään painottaa myös sitä, että musiikkikasvatuksella on päiväkodissa hyvät vaikutukset lapsen varhaisessa kehityksessä että oppimisen edistäjänä. Tutustumalla musiikkikasvatuksen tietoperustaan minulle itsellenikin vahvistui näkemys siitä, että haluan musiikkikasvatustoiminta rungostani mahdollisimman monipuolisen.

Pikku Myyt –pienryhmän kanssa toiminta mahdollisti mielestäni sen, että pystyin huomiomaan lapset tasapuolisesti ja yksilöllisemmin. Myös lasten osallistava havainnointi sekä lasten vuorovaikutus, osallistaminen ja osallistuminen toimintaan, onnistuivat mielestäni lapsilähtöisemmin, kuten Marjanen, Martilla & Varsa (2013, 158) sekä Mikkola & Nivalainen (2010, 30–45) mainitsevat pienryhmätoiminnan eduista. Pienryhmätoiminta mielestäni mahdollistaa myös yhteisöllisen tunteen kokemisen, niin kuin Johnson & Johnson (2003, 19) määrittelevät pienryhmän kannattelevan lasta vuorovaikutuksessa toinen toistensa kanssa sekä tarjoavan näin lapselle myönteisiä osallistumisen kokemuksia.

Ajattelen, että leikki on lapsen työtä. Se kehittää lasta monipuolisesti, tuo iloa ja riemua sekä kasvattaa lapsen sosiaalisia taitoja ryhmässä toimimiseen. Pikku

Myyt -ryhmä tuli tutuksi toinen toisilleen ja myös minulle. Toiminta heidän kanssaan oli helppoa, koska he innostuivat toimintatuokioissa. Ryhmästä näkyi aitoa iloa ja riemua, joka kasvatti ryhmähenkeä sekä yhteisöllisyyttä. Tämän tärkeydestä myös Kivelä-Taskinen (2008, 6), Ruokonen (2011, 62–78) ja Sinkkonen (2015, 16.9.2015) kirjoittavat.

Musiikkikasvatustoimintatuokioiden toteuttaminen kevään 2015 aikana Pikku Myyt -pienryhmän kanssa oli mukavaa ja ammatillisesti kasvattavaa. Suunnittelun kautta tie toteutukseen ei aina ole helppoa, mutta lapsiryhmä teki siitä mahdollisen. Meillä oli lasten kanssa yhteinen päämäärä, jota suunniteltiin ja toteutettiin kevään aikana. Lasten harjoittelut tuottivat tulosta ja lapset itse sen myös huomasivat. Kevätjuhlassa vanhemmat pääsivät myös näkemään ja kuulemaan sen kaiken, mitä olemme kevään aikana musiikkikasvatuksessa harjoitelleet ja mistä heidän lapsensa ovat varmasti kotona puhuneet. Koen, että esitysten harjoittelu ja lopulta kevätjuhlassa esiintyminen kasvattivat ja vahvistivat lasten onnistumista sekä kehittivät heidän kykyään toimia ryhmässä. Lapsista välittyi innostus musiikkiin ja yhdessä tekemiseen sekä rohkeaan ilmaisuun Helemaa-Hollo (2010) ja kuten Häkkä (2006, 26–28) ja Heikkinen (2010, 47) myös painottavat esiintymisen vahvistavan lapsen minäkuvan kehittymistä.

MUSIIKISTA ILOA KAIKILLE! -oppaasta tuli sellainen kuin olin ajatellutkin. Olin voinut suunnitella tuotosta ja tuotoksen sisältöä aikaisemmin, sillä sen tekeminen osoittautui työläämmäksi kuin olin ajatellutkaan. Kevään 2015 pitämäni musiikkikasvatustoimintatuokioista muodostui MUSIIKISTA ILOA KAIKILLE! -opas. Päiväkodissa olisi pitänyt tiedottaa jo keväällä siitä, että aion kehittämissyöni tuotoksena tehdä päiväkodille oppaan. Työntekijät saivat tietää suunnitelmastani tehdä opas vasta työpalaverissa elokuussa 2015. Tämän vuoksi työntekijöiden oli vaikea toivoa sisältöä, koska asia tuli heille uutena. Mielestäni työntekijöiden toiveet olisivat olleet tärkeitä ja huomionarvoisia. Kyseisessä työpalaverissa keskusteltiin kehittämissyöstäni ja johtaja antoi päiväkodin työntekijöille viikon aikaa miettiä, mitä he haluaisivat oppaasta löytyvän. Tehdessäni opasta toteutin työntekijöiden toiveet, vaikkakin pääosin opas rakentui minun suunnitelmistani sekä musiikkikasvatustoimintatuokioiden pohjalta.

Itsearviointi ja reflektointi

Omasta näkökulmasta musiikkikasvatustoiminnan suunnitteluun olisi voinut käyttää hieman enemmän aikaa. Ideointia olisi ehkä kannattanut toteuttaa yhdessä päiväkotikiipeilyryhmän työntekijöiden kanssa, sillä pääosin toimin musiikkikasvatustoiminnan ideoijana ja suunnittelijana. Siitä huolimatta musiikkikasvatustoiminnan toteutus sujui hyvin ja tuotoksesta tuli sellainen kuin toimeksiantaja, Käpyrinteen päiväkotikiipeilyryhmä, oli toivonut.

Koen onnistuneeni musiikkikasvatustajana lasten kanssa, koska suunnitellut tavoitteet toteutuivat ja lapset vaikuttivat innostuneilta sekä kiinnostuneilta. Pikku Myyt -pienryhmän kanssa keväällä 2015 toteutuneet musiikkikasvatustoimintatuokiot, esimerkiksi musiikkiliikunta ja -maalaukset, toivat lapsille erilaista iloa ja riemua arjen keskelle. Olen saanut sellaisen käsityksen, että tavallisesti päiväkodin musiikkituokiot sisältävät montaa eri toimintaa yhdellä kertaa kuten soittamista, laulamista, musiikin kuuntelua sekä liikuntaa. Tämä toteuttamani musiikkikasvatustoiminta oli jaettu toimintatuokioihin, joista jokainen koostui omasta tavoitteellisesta kokonaisuudestaan. Mielestäni neljävuotiaat kykenevät paremmin keskittymään 15–30 minuutin ajan yhteen rajattuun aihealueeseen kuin moneen hajanaiseen toimintakokonaisuuteen. Lasten kanssa yhden toimintatuokiokokonaisuuden läpivieminen on huomattavasti helpompaa kun kokonaisuus on rajattu yhteen aiheeseen; joten näin ollen oppimiskokemus on laajempi sekä tehokkaampi. Hongisto-Åberg ym. (1993, 72–80) mainitsevat 4-vuotiaan keskittymiskyvyn pitkäjännitteisyyden kehittymisen teoksessaan *Musiikki varhaiskasvatuksessa* -käsikirjassa.

”Kevätjuhla ja maalaaminen on kivointa.” -4v tyttö

Musiikkikasvatustoimintatuokioiden ohella halusin pienryhmässä (lapsia seitsemän) toimimisen vertailukohteeksi pitää myös musiikkikasvatustoimintatuokion koko Vilivinkat -ryhmälle, jossa on 21 lasta. Kokemuksena toiminta oli mielenkiintoinen ja avartava, koska niin useaa lasta täytyi huomioida samanaikaisesti. Musiikkikasvatustuokio onnistui kuitenkin melko hyvin, vaikka pienryhmässä ohjeiden antaminen ja niiden noudattaminen sujuivat vaivattomammin. Lapset

siis ottivat ohjeet vastaan pienryhmässä helpommin, kun taas suuressa ryhmässä lasten keskittyminen ohjeiden kuunteluun oli vaikeaa jo senkin takia, että melutaso oli pientä ryhmää huomattavasti suurempi ja lapsia oli pieneen tilaan nähden paljon. Suuressa ryhmässä toiminnan tavoitteellisuus jäi mielestäni väliin, sillä toteutin montaa toimintakokonaisuutta yhdellä musiikkikasvatustoimintatuokiolla kuten soittaminen, laulaminen ja musiikkiliikunta. Pikku Myyt - pienryhmän kanssa jokainen toimintatuokio oli erillinen kokonaisuus, kuten kuvista 3 ilmenee. Marjanen ym. (2013, 158–159) mainitsevat lasten pienryhmän kehittävän yksilöllisemmän, vuorovaikutuksellisemmän ja avoimemman ilmapiirin.

Oma kiinnostus musiikkiin ja musiikin tuomisen lasten kanssa työskentelyyn ovat edellytyksiä musiikkikasvattajan motivaatioon. Se, että itse nauttii lasten kanssa työskentelystä ja on kiinnostunut leikittämään ja laulattamaan lapsia, oli edellytys sille, että lähdin edes ideoimaan, suunnittelemaan ja lopulta toteuttamaan musiikkikasvatustoimintaa Käpyrinteen päiväkodissa. Toivottavasti MUSIIKISTA ILOA KAIKILLE! -opas hyödyttää kaikkia päiväkodin lapsiryhmiä, vaikkakin toteutin musiikkikasvatustoimintaa vain neljävuotiaiden pienryhmässä. Kehittämistyöni tavoitteissa mainitsen, että opas on sovellettavissa kaiken ikäisille päiväkotilapsille.

Musiikin vaikutus lapsen kehitykseen havainnoimalla

Toteutin kehittämistyössäni osallistuvaa havainnointia ohjaajani kanssa jokaisessa ohjaamassani musiikkikasvatustoimintatuokiossa. Vilkan (2006, 37–38) mukaan osallistuvassa havainnoinnissa on oltava joku ennalta valittu näkökulma, jonka perusteella havainnoidaan. Havainnoinnin tarkoituksena oli kiinnittää huomiota, osallistuivatko lapset aktiivisesti musiikkikasvatustoimintaan, leikkivätkö leikeissä mukana, osallistuivatko lauluihin sekä vaikuttiko minun mielestäni kevään 2015 musiikkikasvatustoiminta lapsien käytökseen jollain tavoin.

Toimintatuokioiden toteuttaminen pienryhmässä mahdollisti selkeämmän ja yksilöllisemmän lapsihavainnoinnin. Lasten mielipiteiden kuunteleminen ja heille vastaaminen onnistui mielestäni helposti pienen ryhmäkoon takia. Mikkola &

Nivalainen (2010, 30–45) korostavat myös pienryhmätoiminnan mahdollistavan yksilöllisen lapsihavainnoin, mikä näin ollen helpottaa lapsen ominaisen toimintatavan huomioimista.

Havainnointi on tietoista tarkkailua, joka sopii tutkimuksiin, joissa tutkitaan joko yksilön tai ryhmän toimintaa sekä vuorovaikutusta muiden ihmisten kanssa. (Vilkkä 2006, 37–38.) Kasvattaja voi omia havaintojaan hyödyntää toimintaa arvioidessa, suunnitellessa sekä toteuttaessa. Havaintotuloksien perusteella kasvattaja voi selkeämmin arvioida, mitä voisi seuraavalla kerralla tehdä paremmin. (Koivunen 2009, 27.)

Havainnoin Pikku Myyt -pienryhmää jokaisen musiikkikasvatustoimintatuokion aikana, mutta tietysti kun itse toimin ohjaajana niin havainnointi jäi vähemmälle. Ohjaajani kanssa kävimme keskusteluja tuokioiden päätyttyä ja jaoimme yhteisiä havaintoja lasten osallistumisesta ja aktiivisuudesta sekä pohdimme, mitä seuraavalla kerralla voisi tehdä paremmin, jotta pystyisin huomioimaan erään lapsen keskittymistä toiminnassa tehokkaammin. Huomasin myös sen, että joidenkin lasten poissa ollessa pienryhmän lapset toimivat eri tavalla; olivat joko rauhallisia tai eivät jaksaneet keskittyä kyseiseen toimintatuokioon.

Havaintojeni perusteella sekä yhteisissä keskusteluissa ohjaajani kanssa kävi ilmi se, että lapset osallistuivat toimintatuokioihin aktiivisesti ja olivat innoissaan. Kun tulimme tutuksi ryhmässä toinen toisillemme, niin se helpotti yhteistä toimintaa sekä toimintamuotoja. Toimintatuokioiden selkeä ja toistuva struktuuri, toiminnan aloitus, keskivaihe ja lopetus, helpotti lasten tietoisuutta toimintatuokioiden aloituksesta ja lopetuksesta. Mielestäni tämä tuttuus loi turvallisuuden tunnetta sekä ryhmän jäsenten välistä yhteisöllisyyttä.

Päiväkodin arjessa Pikku Myyt -pienryhmän lapset laulelivat musiikkikasvatustoiminnassa opittuja lauluja. Mielestäni arjen tilanteita tulisi hyödyntää laulattamalla lapsia esimerkiksi siirtymistilanteissa sekä pukeutumis- että riisuutumistilanteissa entistä enemmän. Musiikki ei välttämättä vaadi suunniteltua toimintaa, vaan suotavaa olisi myös musisoida lapsen kanssa arjen keskellä. Mäkinen (2012) opinnäytetyössään on selvittänyt, miten päiväkodit hyödyntävät musiik-

kia osana varhaiskasvatusta: päiväkodit näkivät tärkeänä sen asian, että musiikkia on mahdollista käyttää hyödyksi kaikessa varhaiskasvatuksen arkeen liittyvissä tilanteissa.

Vilkan (2006, 37–38) mukaan dokumentointi tukee havainnointia, joten arvioinnin menetelmänä käytin havainnoinnin muistiinpanoja, itsereflektoinnin oppimispäiväkirjaa sekä toimintatuokioiden äänitallenteita.

Ohjaajan arviointi ja reflektointi

Käpyrinteen päiväkodin ohjaaja/lastentarhaopettaja oli läsnä jokaisella toteutuneella musiikkikasvatustoimintatuokiolla. Hänen kanssaan sovimme myös vanhemmille jaettavista tiedotelapuista, joista kävi ilmi kuka olen, mitä ja miten tulen päiväkodissa heidän lastensa kanssa työskentelemään. Toisessa tiedotteessa kutsuin vanhemmat päiväkodissa järjestettävään vanhempainiltaan, jossa kerroin kehittämistyöstäni, kevään 2015 musiikkikasvatustoiminnan sisällöistä ja tavoitteista sekä musiikin vaikutuksesta lapsen kehitykseen. Ohjaajan kanssa sovimme myös alustavasti musiikkikasvatustoiminnan aikatauluista eli päivistä, jolloin toteutin toimintaa Pikku Myyt -pienryhmän kanssa.

Jokaisen pitämäni musiikkikasvatustoimintatuokion jälkeen kävimme keskustelua ohjaajani kanssa siitä, miten minä toimin musiikkikasvattajana, miten otin lapset tasapuolisesti huomioon ja miten lapset toimivat musiikkikasvatustoimintatuokio -ryhmässä. Kahden ensimmäisen toimintatuokion jälkeen ohjaajani neuvosta toteutin suunnitellut toimintatuokiot tavoitteellisemmin, selkeämmin sekä järjestelmällisemmin. Onneksi ohjaajani osasi puuttua ajoissa sekä antaa rakentavaa palautetta, johon pystyin heti toimintani muutoksella vastamaan. Lapsihavainnointi yhdessä ohjaajan kanssa tuki havainnoinnin luotettavuutta, koska toimintatuokioiden jälkeen yhteinen keskustelu ja vertailu havainnoistamme antoi varmuutta omasta toiminnasta ja tavastani toimia. Keskusteluissa ohjaajani kanssa tuli myös ilmi se, että osaan toimia lasten kanssa, osaan huomioida lapsia yksilöllisesti ja olen luonteva sekä selvästi innostunut musiikista ja lapsien kanssa leikkimisestä/laulamisesta.

Toivoin, että koko Käpyrinteen päiväkodin henkilökunta olisi osallistunut aktiivisemmin alusta lähtien kehittämistyöni ideointiin ja suunnitteluun. Kevät on päiväkodissa kiireistä aikaa, joten ymmärrän päiväkodin työntekijöiden haasteelliset työvaatimukset omissa päiväkotiryhmissä. Toisaalta itsekään en ollut kovin aktiivinen siinä, että olisin tarpeeksi osallistanut työntekijöitä kehittämistyöni suunnitteluun ja arviointiin. Päiväkodin henkilökunta kuitenkin esitti toiveita siitä, minkälainen tuotos MUSIIKISTA ILOA KAIKILLE! -oppaasta lopulta muodostui.

Engeström (2004, 9–11) jakaa kaiken yhteistoiminnan kolmeen eri tasoon. Ensimmäinen yhteistyön taso on koordinaation taso, jossa toiminnan kohde on korkeintaan samansuuntainen ja toimijoilla on omia intressejä sekä tavoitteita omassa toiminnassaan. Toisena tasona on kooperaatio, jossa toiminnan kohde on yhteisesti jaettu ja toimijat pyrkivät toiminnallaan vuorovaikutukselliseen toimintaan. Tavoite on selkeä ja näin pyritään tuottamaan konkreettisia ratkaisuja. Kolmas taso on kommunikaatio, jossa toiminnan kohde ja tavoite ohjaavat vuorovaikutuksellisuutta. Toiminta on jatkuvaa avointa arviointia ja yhteistyötä pyritään jatkuvasti kehittämään. Kommunikaatio perustuu avoimeen reflektointiin, ja se ilmenee puheena; mitä tehdään ja miten tehdään.

Minulla oli jo pidemmän aikaa tiedossa tietyt tavoitteet ja aihealueet, jotka haluan musiikkikasvatustoimintaan tuoda. Vaikkakin mielestäni oli ollut viisaampaa käydä keskustelua enemmän päiväkodin muiden työntekijöiden kanssa ja kysyä heidän ideoitaan, jotta yhteistyö olisi toiminut paremmin. Kävimme kuitenkin säännöllisesti keskustelua ohjaajani kanssa, joka vaikutti olevan tyytyväinen musiikkikasvatustoimintatuokioiden sisältöihin sekä teemoihin. Arvioin säännöllisesti itseäni ja tekemääni toimintaa sekä sain arviointia ohjaajaltani.

Harjoitteluni loppupuolella elokuussa osallistuin koko päiväkodin yhteiseen työpalaveriin, jossa yhtenä pääaiheena oli kehittämistyöni. Kerroin työntekijöille mitä, missä ryhmässä ja keiden lasten kanssa olen musiikkikasvatustoimintaa toteuttanut. Keskustelussa kävi ilmi se, että tarkoitukseni on kehittämistyöni tuotoksena luoda Käpyrinteen päiväkotiin MUSIIKISTA ILOA KAIKILLE! -opas. Päiväkodin johtaja antoi työntekijöille viikon aikaa miettiä, mitä he haluavat oppaasta löytyvän. Viikon kuluttua samaisessa palaverissa työntekijät kiinnittivät

huomiota muun muassa jo käyttämäni musiikkikasvatustoimintatuokioiden runkoon ja halusivat sen ehdottomasti oppaaseen. Eräs työntekijä toivoi oppaasta löytyvän erilaisten soittimien kuvia ja miten soittimia soitetaan sekä millaisia eri äänimaailmoja näistä soittimista löytyykään. Yhtenä toiveena oli myös se, että opas sisältäisi monenlaisia laululeikkejä. Pääosin työntekijät olivat kuitenkin tyytyväisiä jo ideoimiin tuotoksen aihealueisiin.

Omana toiveenani on se, että musiikkikasvatustoiminta saa oppaan avulla siivet ja jatkaa eloaan sekä kehittymistä pysyväksi toimintamuodoksi Käpyrinteen päiväkodin eri-ikäisten lasten ryhmissä.

Lasten ja lasten vanhempien arviointi

Lapsilta kysyin musiikkikasvatustoiminnan arviointia jokaisen tuokion jälkeen. Lapset saivat piirissä vapaasti kertoa, millainen tuokio heidän mielestään oli. Pääosin lapset pitivät musiikkikasvatuksesta ja eniten he pitivät soittamisesta ja loppurentoutuksesta.

”Nuuskamuikkusen laulu oli kiva ja rentoutus, kun oli huivit kädessä.” -4v tyttö

Harjoitteluni viimeisenä päivänä pyysin Pikku Myyt -pienryhmän lapsia pöydän ääreen, johon olin asettanut tyhjät paperit ja puuvärikyniä. Lapset saivat paperille piirtää ajatuksiaan musiikkikasvatuksesta; mitä oli päällimmäisenä jäänyt mieleen ja mikä oli kaikkein kivointa. Piirtämisen jälkeen lapset esittelivät paperinsa ja kertoivat mitä siinä on.

”Majakka kertoo muumista. Nuuskamuikkusen laulu oli paras. Harmaa on vettä ja lentokone. Parasta oli kans paperilennokki.” -4v poika

Samalla he saivat kertoa, haluaisivatko he musiikkikasvatustoiminnan jatkuvan päiväkodissa vielä syksyllä ja mikä heidän mielestään musiikkikasvatuksessa oli ollut parasta.

”Syksyllä taas muskariin. Maalaaminen oli parasta.” -4v tyttö

Muutama lapsi muisti aina viikoittain, milloin musiikkikasvatusta on ja mitä silloin mahdollisesti tehdään. Useimmat lapsista olivat kiinnostuneita ja kyselivät päivittäin: *”Koska meillä on muskaria? Mitä me silloin tehdään?”*

Syksyllä mennessäni takaisin päiväkotiharjoitteluun, eräs lapsi kysyi jatkuvasti minulta, koska musiikkikasvatus taas alkaa. Hän lauloi ja leikki kevätjuhlassa esitettyjä lauluja, josta olinkin erittäin yllättynyt; miten noin nuori lapsi voi vielä muistaa, mitä keväällä olemme jutelleet ja opetelleet? Muutama muukin lapsi kyseli mahdollisen musiikkikasvatustoiminnan uudelleen alkamisesta, mutta Vilivinkat -ryhmä oli uusiutunut ja ryhmään oli tullut uudet lastenhoitajat sekä syksy oli tuonut erilaisia toimintamalleja ryhmän arkeen, joten musiikkikasvatustoiminnalle ei nähty tilaa tänä syksynä.

Vilivinkkojen uusi lastenhoitaja piti muutaman kerran lapsille muskaria, jolloin Pikku Myyt -pienryhmän lapset muistelivat kanssani kevään 2015 musiikkikasvatusta:

”Voidaaks me laulaa se Kiva kun oot täällä – laulu?” -5v poika

Huomasin myös Pikku Myyt -pienryhmän lapsista sen, miten hienosti he osasivat soittaa soittimilla, kuten olin keväällä heille opettanut. He myös osasivat odottaa omaa soittovuoroaan ja tiesivät sen, että soittimia saa soittaa vasta kun aikuinen antaa siihen luvan; silloin kun musiikki alkaa.

Suurin osa syksyn 2015 Vilivinkat -ryhmän lapsista ei osallistunut järjestämäni musiikkikasvatustoimintaan keväällä, joten heillä oli hieman puutteita puukapuloiden sekä triangelin soitto-otteissa. Tunsin itseäni ylpeäksi, kun pienryhmän lapset muistivat asioita musiikkikasvatustoimintatuokioilta, olivat selvästi oppineet erilaisia asioita ja vielä mainitsivat useampaan kertaan, kuinka haluaisivat taas ”Lindan muskariin”. Musiikkikasvatustoimintatuokioihin osallistuneet lapset selvästi muistivat minut kesänkin jälkeen keväältä ja osasivat yhdistää minut musiikkiin ja sen tuomaan iloon sekä nautintoon, kuten Ruokonen & Ruismäki (2013, 116) sekä Lipponen (2011, 21–32) pohtivat sitä, miten lapsi hahmottaa musiikillista maailmaa.

Kevään ja syksyn 2015 harjoitteluni aikana olen jutellut paljon lasten vanhempien kanssa ja tutustunut heihin mielestäni oikein hyvin. Useamman kerran olen vanhemmille kertonut lapsen kuulumisia, kun vanhemmat iltapäivällä hakevat lasta kotiin. Tällöin olen myös keskustellut musiikkikasvatustoiminnasta ja sen päivän musiikkikasvatusaiheesta ja tavoitteista, kuten Järvinen, Laine & Hellman-Suominen (2009, 118–119) toteavat luottamussuhteen vahvistumisesta vanhempien ja työntekijöiden välille. Tämä osaltaan edesauttaa mahdollisuutta toimivaan kasvatuskumppanuuteen. Vanhemmat ovat vaikuttaneet kiitollisilta saadessaan lapsilleen uudenlaista ohjelmaa päiväkotiin. Muutamat vanhemmat kertoivat lasta hakiessa lapsen puhuneen musiikkikasvatuksesta kotona ja ehkä tapailleen musiikkikasvatuksessa opittujen laulujen sanoja.

Kevätjuhlassa kahvitelun lomassa tarkoitukseni oli kysyä kevään musiikkikasvatustoiminnan Pikku Myyt -pienryhmään osallistuneiden lasten vanhempien mielipiteitä musiikkikasvatustoiminnasta ja miten musiikkikasvatustoiminta on näkynyt vanhempien mielestä lasten arjessa. Muutaman vanhemman (6) kanssa keskustelin edellä mainitusta aiheesta. Keskustelusta ilmeni, että vanhemmat olivat tyytyväisiä siihen, että musiikkikasvatustoimintaa oli ylipäänsä järjestetty heidän lapsilleen. Myös kevätjuhlaesitys oli ollut miellyttävä. Vanhemmat myös toivoivat musiikkikasvatustoiminnan jatkuvan syksyllä 2015.

Kuva 2. Musiikkimaalauksen taidenäyttely Käpyrinteen päiväkodin seinällä.

Kevätjuhlassa vanhemmat myös huomioivat lastensa musiikkimaalauksen tuoksia päiväkodin seinällä (Kuva 1.) ja olivat mielissään lastensa aikaansaannoksista, kuten yllä olevasta kuvasta ilmenee ja kuten myös Pääjoki (2011) arvioi taidekasvatuksellisen toiminnan tukevan lapsen osallistuvaa ryhmän jäsenenä toimintaa ja siinä vuorovaikutuksellisuutta.

”Laulut olivat iloisia ja mukaansa tempaavia. Erityisesti lapsemme (4v tyttö) suosikin Robinin laulu oli koskettava ja mukavaa oli vielä kun sai konkreettisesti paperilennokin siivessä kevät terveiset.” Pikku Myyt -pienryhmän lapsen äiti

6.3 Oma ammatillinen kasvu ja eettiset pohdinnat

Oman ammatillisuuden kasvua kevään 2015 sekä jatkuen syksylle 2015 on tukenut se, että olen mielestäni ollut tasavertaisena jäsenenä Käpyrinteen päiväkodin työyhteisössä. Mielestäni oma ammatillinen identiteetti on kehittynyt ja jopa kasvanut oman kehittämistyöni sekä harjoitteluni myötä. Itse koen olevani luonnollinen ja luonteva lapsiryhmän ohjaamisessa sekä heidän kanssaan toimimisessa. Musiikki on minulle voimavara ja olen kokenut sen omana vahvuutena jo aiemminkin ja nyt tämän kehittämistyön prosessin myötä se on mielestäni tullut entistä vahvemaksi.

Lähes tulkoon kaikki kesätyöni ovat liittyneet lasten parissa työskentelyyn ja musiikkiin, joten tälläkin on ollut osuutta siihen, että koen lapsien kasvattaneen minua omaan ammatillisuuteeni. Eri näkökulmien tarkastelun avulla voi löytää uutta ymmärrystä ja oppimisen kokemuksia. Osallistuminen dialogiin muuttaa ja muokkaa osallistujia, jolloin yhteinen näkemys jaetaan kaikkien kesken yhteiseksi uudeksi tulkinnaksi. Siksi esimerkiksi musiikkikasvattaja ei pelkästään

vain opeta musiikkia, vaan muokkaa lasten todellisuutta vaikuttaen näin heidän elämään sekä tulevaisuuteen. Reflektointi saa näkyväksi myös laulun ja leikin sisällöin ja niihin liittyvät tavoitteet ja opittavat arvot. Se, miten on ennen ollut, auttaa näkemään ja kuvittelemaan miten asiat voisivat olla, perustuu juuri ohjaajan oman ammatilliseen reflektiivisyyden kasvuun, joka tulee nähdä jatkuvana kehittyvänä prosessina (Westerlund & Juntunen 2013, 8–10.)

Oma varmuus Käpyrinteen päiväkodin työyhteisön toimimisen kanssa on myös vahvistanut omaa työyhteisöosaamistani. Keskustelut harjoittelun ohjaajani kanssa ovat kasvattaneet omaa ammatillista itsevarmuutta. Tämä ilmeni siten, että minua kohdeltiin työyhteisön tasavertaisena jäsenenä. Tämä työyhteisö jätti minuun sellaisen tunteen työyhteisön yhteisöllisyydestä, jonka toivon löytäväni myös tulevaisuuden työpaikastani. Ammatillainen ei ainoastaan soveltaa aiempaa tietoaan, vaan hän kehittää uutta tietoa toiminnassa ja tällöin yhdistyvät sekä tietäminen, oppiminen että teoretisointi. Ranne ym. (2005,15–16) mainitsevat vastavuoroisuuden peruserätyteen, dialogisuuden ja tällöin toiminta on yhteistyöhön perustuvaa, tasavertaista kohtaamista ja yhteiseen toimintaan sitoutunutta.

Sain positiivista palautetta siitä, että olen iloinen ja aurinkoinen sekä toin työyhteisöön että lapsiryhmän kanssa toimintaan positiivista energiaa ja innostusta. Vaikka kehittämistyöhöni liittyneet musiikkikasvatustoimintatuokiot ja niiden ideointi, suunnittelu ja toteutuskin ovat sujuneet hyvin, niin haasteita on ollut kehittämistyöni loppuun saattamisessa, kuten Westerlund & Juntunen (2013, 8–10) mainitsevat oman toimintansa kriittisestä reflektoinnin tärkeydestä. Aikataulut on oman ammatillisen kasvuni suurin haaste, jota minun täytyy parantaa entistä enemmän. Reflektiivinen toiminta on oman ammatillisuuden ylläpitoa, ja vain tällä tavalla on mahdollista muodostaa omille kokemuksilleen uusia merkityksiä.

Ammatilliseen identiteettiin liittyy se, että ymmärtää asiakkaan arkea sekä hänen kokemusmaailmaansa. Ammatillisessa toiminnassa keskeistä on ne valmiudet, joissa kykenee auttamaan, tulkitsemaan sekä ymmärtämään asiakkaan elämäntilanteita. Tärkeää on siis luoda toimiva vuorovaikutussuhde asiakkaan ja työntekijän välille. Ammattihenkilön täytyy kyetä arvioimaan omaa toimin-

taansa kriittisesti ja tekemään eettisesti pitäviä ratkaisuja. (Ranne ym. 2005, 17–18.)

Mielestäni ammattietiikka pohtii työtä ja sitä, miten työtänsä osaa ammatillisesti tehdä. Varhaiskasvattajan tulee olla luotettava ja toimia työyhteisössä tasavertaisesti. Tärkeää on myös toimia kasvattajana siten, että huomioi lapsia ja lapsiryhmää kunnioittavasti ja tasavertaisesti. Näitä omia eettisiä arvojani olen pyrkinyt noudattamaan toimiessani Käpyrinteen päiväkodissa sekä tehdessäni kehittämistyötäni. Päiväkodin toimintaympäristössä on tärkeää huomioida myös kasvatuskumppanuuden tuomat eettiset näkökulmat.

Lapsilähtöisyyden toteutuminen musiikkikasvatustoimintatuokioissa oli eräs tekijä, jota arvioin oppimispäiväkirjaa kirjoittaessani. Pohdin, olisiko musiikkikasvatustoiminta voinut olla lapsilähtöisempää; lasten omien toiveiden pohjalta toteutettua toimintaa. Mielestäni olen kuitenkin suunniteltujen toimintatuokioiden aikana, esimerkiksi musiikkiliikunta, osallistanut lapsia, kysynyt heidän mielipiteitään sekä toteuttanutkin heidän ehdotuksiaan. Toisaalta kehittämistyöni oli toteuttaa musiikkikasvatustoimintaa ja tehdä sen pohjalta opas päiväkodille, josta minulla oli toteuttamisvastuu, ja näin ollen lasten osallistaminen toiminnan kehittämiseen täytyi olla mielestäni rajallista.

Musiikkikasvatustoimintaa toteuttaessa Pikku Myyt -pienryhmän kanssa mielessä kävi sekin vaihtoehto, josko joku lapsista kieltäytyisi tai heidän vanhempansa kieltäisivät lasta osallistumasta kevätjuhlan esitykseen. Ruokonen (2009, 42) mainitsee, että musiikki koetaan ilona ja onnea tuottavana, jos se perustuu vapaaehtoiseen toimintaan. Lasta, joka ei ollut aina halukas osallistumaan toimintatuokioihin, ei pakotettu toimintaan mukaan. Eettisesti ajatellen lapsi kieltäytyessään toiminnasta ei saanut kokemusta osallistumisesta ryhmän yhteiseen tavoitteelliseen toimintaan.

LÄHTEET

Antal-Lundström, I. 1996. Musikens gåva. Hur musik påverkar barns utveckling genom att stimulera inneboende resurser och ge ökad social kompetens. Uppsala: Konsultförlaget.

Eerola, K. & Ruokonen, I. 1994. Pikkuväen musiikki. Helsinki: Lasten Keskus.

Engeström, Y. 2004. Ekspansiivinen oppiminen ja yhteiskehittely työssä. Tampere: Vastapaino.

Heikkilä, M. & Välimäki, M-L. 2009. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Stakes - Oppaita 56. Jyväskylä: Gummerus. Viitattu 3.10.2015. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>

Heikkinen H. 2010. Vakava leikillisyyttä – Draamakasvatusta opettajille. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Hongisto-Åberg, M., Lindeberg-Piironen, A. Mäkinen, L. 1993. Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Tampere: Fazer Musiikki.

Huhtanen, K. & Hirvonen, A. 2013. Muusikon polkuja musiikkikasvattajuuteen. Teoksessa Musiikkikasvattaja - kohti reflektiivistä käytäntöä. Jyväskylä: PS -kustannus, 38–52.

Huhtinen-Hilden, L. 2013. Kanssakulkijana musiikin alkupoluilla. Teoksessa Musiikkikasvattaja - kohti reflektiivistä käytäntöä. Jyväskylä: PS -kustannus, 130–150.

Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: Edufin.

Huutilainen, M. 2011. Aivotutkimus tunnistaa musiikin erityisen merkityksen ihmiselle. Teoksessa Lilja-Viherlampi, M-L. (toim.) Ihminen ja musiikki. Musiikillisen vuorovaikutuksen ulottuvuuksia. Turun ammattikorkeakoulu. Oppimateriaaleja 57, 35–52.

Häkkä, A. 2006. Taide ja taitokasvatus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Häkkä, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A. (toim.) Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana. Helsinki: Edita, 267–275

Ikola-Norrbacka, R. 2004. Päivähoito kuntien kilpailuvaltti? Tutkimus lasten päivähoitosta vuosina 1996–2003. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Jarasto P. & Sinervo N. 1997. Alle kouluikäisen lapsen maailma. Elämää varten. Jyväskylä: Gummerus.

Johnson, D. W. & Johnson, F. P. 2003. Joining Together. Group Theory and Groups Skills. 8th edition. Boston: Allyn & Bacon.

Juntunen, M-L., Nikkanen, H. & Westerlund, H. (toim.) 2013. Musiikkikasvattaja - kohti reflektiivistä käytäntöä. Jyväskylä: PS -kustannus.

- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2007. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen Oppaita 63. Helsinki: Stakes.
- Kaskela, M. & Välimäki, A-L. 2006. Varhaiskasvatus – Tietoa pienten lasten vanhemmille. Helsinki: Stakes ja sosiaali- ja terveysministeriö.
- Kalliala, K. 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoitossa. Helsinki: Gaudeamus.
- Kaikkonen, M. & Laes, T. 2013. Musiikkikasvattaja inklusion ja tasa-arvoisen oppimisen edistäjänä. Teoksessa Juntunen, M-L., Nikkanen, H. & Westerlund, H. (toim.) 2013. Musiikkikasvattaja - kohti reflektiivistä käytäntöä. Jyväskylä: PS -kustannus, 105–115.
- Kivelä-Taskinen, E. 2008. Rytmikylvyn Pikku - kuplat. Helsinki: Kultanuotti.
- Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Helsinki: WSOY.
- Korhonen, R., Rönkkö, M-L. & Aerila, J. 2010. Pienet oppimassa – Kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen.
- Kupila, P. 2011. Varhaiskasvatus asiantuntijuus oppivassa työyhteisössä. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS - kustannus, 300–311.
- Lipponen, L. 2011. Tutkiva oppiminen varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. PS -kustannus, 31–38.
- Leppänen, T. 2010. Vallatonta musiikkia. Lasten musiikkikulttuuri 2000-luvun Suomessa. Helsinki: Gaudeamus
- Levo, M. 2014. Musiikkikasvatus musiikkipäiväkodissa. Lahti. Viitattu 14.3.2015. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/79054/Levo_Mervi.pdf?sequence=1
- Lundberg, C. 1996. Musiikin siivet - Matka klassiseen musiikkiin. Helsinki: Kehitysvammaliitto.
- Marjanen, P., Marttila, M. & Varsa, M. 2013. Pienten piirissä – Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS -kustannus.
- Mikkola, M. 2014. Varhaisiän musiikkikasvattaja lastenlaulujen säveltäjän ja sanoittajana. Opinnäytetyö. Lahden Ammattikorkeakoulu. Viitattu 3.10.2015. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/86438/Mikkola_Maria.pdf
- Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään. Näkökulmia 2010 -luvun varhaiskasvatukseen. Vantaa: Pedatieto.
- Musiikinopetus Suomessa 2007. Viitattu 2.10.2015. www.musiikinopetus.fi
- Mäkinen, J. 2012. Musiikki päiväkodissa. Vaasan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Nordström, S. 1997. Kaikki musiikista. Suom. Holmqvist, A-L & Wuorela, H. Helsinki: WSOY.

Partti, H., Westerlund, H. & Björk, C. 2013. Oppimiskäsitykset reflektiivisen musiikkikasvattajan toiminnan ohjaajina. Teoksessa Musiikkikasvattaja - kohti reflektiivistä käytäntöä. Jyväskylä: PS - kustannus, 54–70.

Peiponen, A. 2014. Musiikkikasvatuksen kehittäminen päiväkodissa. Hämeen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Perkiö, S. 2010. Musiikkiliikunnan tavoitteita. Teoksessa Juntunen, M-L., Perkiö, S. & Simola -Isaksson, I. (toim.) Musiikkia liikkuen. Musiikkiliikunnan käsikirja 1.1. painos. Helsinki: WSOYpro OY, 12.

Pikkutrilli. 2/2014. Varhaisiän musiikinopetuksen ammattilehti. Varhaisiän musiikkikasvattaja seniorityössä. Artikkel. Viitattu 3.10.2015. http://vamory.fi/media/Pikkutrilli_2_2014.pdf

Päiväkoti Käpyrinne – Varhaiskasvatussuunnitelma 2014. Viitattu 3.10.2015. <http://tuentu.web30.neutech.fi/wp-content/uploads/Varhaiskasvatussuunnitelma-2014.pdf>

Päivähoitolaki 36/1997. Viitattu 13.10.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Pääjoki, T. 2011. Lasten taiteellinen toimijuus. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS -kustannus, 109–121.

Ranne, K., Sankari, A., Rouhiainen-Valo, T. & Ruusunen, T. (toim.) 2005. Sosiaalipedagoginen ammatillisuus - Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi Pori: Satakunnan ammattikorkeakoulu.

Ruokonen, I. 2009. Musiikillista oppimisympäristöä luomaan. Teoksessa Ruokonen I., Rusanen, S. & Välimäki A-L. (toim.) Taide - kasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino Oy, 22–28.

Ruokonen, I. 2001. Äänimaisemia ja ilmaisun iloa musiikin kielellä. Teoksessa Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen I. Taiteen ja leikin lumous. Tampere: Tammer Paino Oy, 120–133.

Ruokonen, I. & Ruismäki, H. 2013. Eheyttävän musiikkipedagogiikan ja yhteistyön voima. Teoksessa Juntunen, M-L., Nikkanen, H. & Westerlund, H. (toim.) 2013. Musiikkikasvattaja - kohti reflektiivistä käytäntöä. Jyväskylä: PS -kustannus, 116–128.

Russell, R. 2001. Lapsi. Teoksessa Manninen A. (toim.) Maailman kauneimmat ajatukset. Jyväskylä: Gummerus, 191.

Saarinen, S.L. 2014. Aistiseikkailu – Elämyksiä ja toimintaa koko vuodeksi. Jyväskylä: PS-kustannus.

Salonen, K. 2013. Näkökulmia toiminnallisen ja tutkimuksellisen opinnäytetyön samankaltaisuuksiin ja eroihin, kehittämistoiminta ja kehittämishanke opinnäytetyönä -opas ja opintomoniste. Turku: Turun Ammattikorkeakoulu.

Sinkkonen, J. 2009. Musiikki yhtä aikaa yksilöllistä ja jaettua. Teoksessa Louhivuori J., Paananen P. & Väkevä L. (toim.) Musiikkikasvatus. Näkökulma kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Vaasa: Musiikkikasvatusseura FiSME r.y. 289–297.

Sinkkonen, J. 2015. Vanhemmuuden antoisa pesti - mitä lapsi tarvitsee hyvää kasvuun? Luento. Crusell-sali. Uusikaupunki. 16.9.2015

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2014. Kasvatuskumppanuus. Viitattu 13.3.2015. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/varhainen-avoin-yhteistoiminta/

Turun kaupungin päiväkodit blogisivusto. 15.10.2015. Viitattu 7.11.2015. <http://www.epressi.com/tiedotteet/koulutus/turun-kaupungin-paivakotien-blogisivut-kevyt-ratkaisu-kotisivutarpeeseen.html>

Vartiainen, O. 2013. Soitonopettaja työnsä refleктоijana. Kuinka harmonisoida opetusta ohjaavat periaatteet ja käytännöt. Teoksessa Juntunen, M-L., Nikkanen, H. & Westerlund, H. (toim.) 2013. Musiikkikasvattaja - kohti reflektiivistä käytäntöä. Jyväskylä: PS - kustannus, 183–203.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi.

Westerlund, H. & Juntunen, M-L. 2013. Reflektointi musiikkikasvattajan ammatillisessa kasvussa. Teoksessa Juntunen, M-L., Nikkanen, H. & Westerlund, H. (toim.) 2013. Musiikkikasvattaja - kohti reflektiivistä käytäntöä. Jyväskylä: PS -kustannus, 7–17.

Kutsu vanhempainiltaan Pikku Myyt -pienryhmän vanhemmille

Hyvät Pikku Myy -pienryhmän vanhemmat!

Olen Linda Virtanen viimeisen vuoden sosionomiopiskelija ja suoritan varhaiskasvatukseen suuntaavan työharjoittelun Vilivinkat –ryhmässä keväällä kuusi viikkoa ja syksyllä neljä viikkoa. Teen harjoittelun ohella myös opinnäytetyötä, jonka tavoitteena on suunnitella musiikkikasvatuksen vinkkivihko ja toimintamalli Käpyrinteen päiväkotiin. Suunnittelemani musiikkikasvatustoiminta alkaa Pikku Myyt -pienryhmässä huhtikuussa 2015 ja huipentuu toukokuun lopulla kevätjuhlan yhteydessä järjestettävään konserttiin.

Tervetuloa vanhempainiltaan **14.huhtikuuta kello 18.00-19.00**. Vanhempainillassa keskustellaan musiikkikasvatuksen tavoitteista ja hyödyistä lapsen kasvulle ja kehitykselle. Vanhemmat saavat myös tuoda omia mielipiteitään ja ehdotuksiaan esille liittyen musiikkikasvatukseen. Tarjolla kahvia ja pientä purtavaa.

Ilmoitattehan 9.huhtikuuta mennessä pääsettekö osallistumaan! ☺

Keväisin terkuin Linda ja Vilivinkkojen aikuiset

Kevään 2015 tiedotelappu Käpyrinteen lasten vanhemmille

Hei!

Olen Linda Virtanen 21-vuotias viimeisen vuoden sosionomiopiskelija. Opiske-
len Turun ammattikorkeakoulussa ja valmistun joulukuussa. Suoritan suuntaa-
vien harjoittelua Vilivinkat-ryhmässä 13.4.-22.5. välisenä aikana. Teen harjoitte-
lun aikana myös opinnäytetyötä musiikkikasvatuksesta ja pidän muskaria Pikku
Myyt –ryhmälle maanantaisin ja keskiviikkoisin tämän kevään ajan.

Olen iloinen ja aurinkoinen sekä tulen toimeen erilaisten ihmisten kanssa. Nau-
tin erityisesti lasten seurasta. Harrastan musiikkia, lenkkeilyä sekä leipomista.
Olen Muumimaailmassa näyttelijänä kolmatta ke-
sää.

Mukavaa kesän odotusta! ☺

- Linda

Syksyn 2015 tiedotelappu Käpyrinteen päiväkodin vanhemmille

Hei !

Olen Linda Virtanen 21 –vuotias viimeisen vuoden sosionomiopiskelija. Valmistun Turun ammattikorkeakoulusta joulukuussa. Suoritan lastentarhanopettajanharjoittelua Vilivinkat -ryhmässä 1.9.-23.9. välisenä aikana. Olen aikaisemmin tehnyt harjoitteluja/sijaisuuksia Käpyrinteen päiväkodissa.

Minulla on paljon kokemusta lasten ja nuorten kanssa olemisesta, sillä olen tehnyt useamman vuoden sijaisuuksia ammatillisessa perhekodissa.

Olen musikaalinen, iloinen, sosiaalinen ja tulen toimeen erilaisten ihmisten kanssa. Muumit ovat erityisen lähellä sydäntäni, sillä olen työskennellyt Muumimaailmassa näyttelijänä kolme kesää.

Kehosoitintarina perustuen lasten kertomuksiin

Kehonsoitintarina

Olipa kerran kaunis prinsessa, joka asui korkeassa linnassa. Linna oli niin suuri, että siellä prinsessa pystyi juoksentelemaan ympäri linnaa korkokengät jalassaan. Oli kaunis kesäinen päivä ja linnut laulelivat linnan pihalla. Yhtäkkiä linnan oveen koputettiin. Prinsessa juoksi avaamaan oven ja siellä prinsessaa katseli ilkeän näköinen käärme- Käärme sihisi ja kiemurteli sisään linnaan prinsessan jäädessä katsomaan kummissaan ovelle. Prinsessa juoksi linnan parvekkeelle ja huusi apua. Vähän matkan päässä linnasta ratsasti komea ritari uljaalla ratsullaan. Ritari kuuli prinsessan avunhuudot ja lähti hevosellaan laukaamaan niin nopeasti linnan luokse kuin mahdollista. Rankkasade yllätti ritarin ja ritari päätti ratsastaa entistä kovempaa vauhtia kohti prinsessan linnaa. Ukkonen jylysi ja salamat paukkui. Linnaan päästyään rankkasade loppui ja muutamia vesipisaroita sateli ritarin kypärälle. Ritari juoksi linnaan sisälle pelastamaan prinsessaa hädästä. Prinsessa olikin jo yllättäen rauhoittunut ja paistoi kuningattaren ja kuninkaan kanssa iltapalaksi lättöjä: käärme oli ollut hirveän nälissään ja tämän vuoksi oli vaikuttanut ilkeältä. Ritari huokaisi helpotuksesta ja kävi pöydän ääreen muiden kanssa lettuja syömään. Prinsessa oli turvassa ja hän saikin itselleen mainion ystävän käärmeestä.

MUSIIKISTA ILOA KAIKILLE!

Opas musiikkikasvatukseen 2015

-Linda Virtanen-

Sisältö

Johdanto

Musiikin vaikutus lapsen kehitykseen

Lapsen musiikillinen kehittyminen

Millainen on toimiva musiikkikasvatustoimintatuokio?

Musiikkikasvatustoimintatuokiot

Musiikkiin tutustuminen

Laulaminen ja äänenkäyttö

Musiikin kuuntelu

Soittaminen

Musiikkimaalaus

Musiikkiliikunta

Kehosoittimet

Laululeikkejä

Lähteet

Johdanto

MUSIIKISTA ILOA KAIKILLE! –opas syntyi kevään 2015 musiikkikasvatustoimintatuokioiden pohjalta. Suoritin sosionomiopintoihin liittyvää harjoittelua Käpyrinteen päiväkodissa. Tarkoituksenani oli tehdä kehittämistyö Käpyrinteen päiväkotiin ja keskusteluissa ohjaajani kanssa päätimme, että kehittämistyöni liittyy päiväkodin musiikkikasvatustoiminnan kehittämiseen. Toteutin musiikkikasvatustoimintatuokioita Käpyrinteen päiväkodin 4-vuotiaiden Pikku Myyt –pienryhmässä. Musiikkikasvatuksen teemoina oli laulaminen ja äänenkäyttö, musiikin kuuntelu, soittaminen, musiikkimaalaus, musiikkiliikunta sekä kehosoitimet. Vaikka toteutin musiikkikasvatustoimintaa ainoastaan tässä pienryhmässä, opas on kuitenkin sovellettavissa kaikenikäisille lapsiryhmille.

Käpyrinteen päiväkodin työntekijöiden toiveena oli, että oppaasta löytyy kevään 2015 musiikkikasvatustoimintatuokioiden rungot, leikkilaulujen esimerkkejä sekä soittimien kuvia. Itse halusin oppaasta löytyvän myös teoriaa, miksi musiikki ja laulaminen on tärkeää lapsen kasvu- ja kehitykselle sekä taulukko, josta käy ilmi lapsen iänmukainen musiikillinen kehitys. Lisäsin vielä teoriaa siitä, millainen toimiva musiikkikasvatustoimintatuokio voisi olla.

Kaikenikäisten lasten kanssa laulaminen ja leikittäminen on tärkeää. Aikuisen ei kuitenkaan tarvitse olla musiikin ammattilainen voidakseen musisoida lapsen kanssa. Pelkkä kiinnostus, oma innostuminen ja motivaatio musiikkiin riittävät. Vaikka opas perustuu pienryhmän musiikkikasvatustoimintatuokioihin ja niihin liittyviin teemoihin, tärkeää tästä oppaasta on välittyä myös se, että lapsen päivittäiseen päiväkodin arkeen liittyy mahdollisimman paljon musiikkia, laulamista ja loruilua niin aikuisten ja lasten kesken. Oppaan lopussa jaottelin laululeikkejä eri aihealueiden mukaisesti, joita toivottavasti hyödynnetään päiväkodin lasten arjessa.

”Lapsi, joka saa hellyyttä, oppii rakastamaan.

Lapsi, jota rohkaistaan, oppii luottamaan itseensä.

Lapsi, jota kiitetään, oppii olemaan kiitollinen.

Lapsi, joka näkee annettavan omasta muille, oppii olemaan huomaavainen.

Lapsi, joka saa tietoa, oppii tuntemaan viisauden.

Lapsi, joka elää onnellisena, löytää rakkauden.” Russell (2001, 191)

Musiikin vaikutus lapsen kehitykseen

Tässä kappaleessa tuon esille sen, miksi musiikki on tärkeää lapselle. Mitä lapsi saa musiikista ja miten se vaikuttaa lapsen kasvuun ja kehitykseen. Varhaiskasvattajana on hyvä muistaa, miksi joitain asioita on syytä tehdä säännöllisesti lapsen kanssa kasvattajana toimiessaan esimerkiksi musiikki on kaikenikäisille lapsille tärkeää.

Varhaiskasvatuksen musiikkikasvatusta toteutetaan pääosin ryhmäopetuksena, joka on suunnattu alle 7-vuotiaille lapsille. Musiikki ja puhe kulkevat ikään kuin käsi kädessä; musiikillisia kykyjä tarvitaan sekä puheen että musiikin tuottamisen ymmärtämisessä ja sen hahmottamisessa. Varhaisiän musiikkikasvatus vaikuttaa yksilön koko persoonallisuuden muokkaantumiseen. Musiikki vaikuttaa nyt ja aina, se on elinikäinen prosessi. Lapsen ensimmäiset musiikilliset kokemukset jättävät ratkaisevasti jäljen lapsen tulevalle musiikkiharrastamiselle.

Musiikin kautta ihmiselle välittyy iloinen ja nautinnollinen kokemus. Musiikki koetaan usein iloa ja onnea tuottavana, jos musiikki perustuu vapaaehtoiseen toimintaan. Lapsen on koettava musiikki leikin kautta, jotta rakkaus musiikkiin voi syntyä.

Lapsi hahmottaa maailmaa taiteilijan tavoin tutkimalla, ihmettelemällä ja kokonaisvaltaisia havaintoja tekemällä. Ihmisellä on neljä perustarvetta; sosiaalisuuden tarve, itsensä toteuttamisen tarve tekemällä, luomalla sekä rakentamalla. Kolmantena tarpeena on tarve taiteelliseen toimintaan ja neljäntenä tarve tutkimiseen ja keksimiseen. Siksi kasvavan lapsen kokemukset ovat merkityksellisiä hänen oppimiselle. Lapsi oppii tekemällä, tutkimalla, keksimällä sekä yhdessä yhteisöllisesti että yksilöllisesti itseksensä.

Lapselle laulaminen ja loruaminen edistävät lapsen kielellistä kehitystä. Myös musiikki vahvistaa lapsen lukemis- ja kirjoittamistaitoja sekä kehittää hahmotus- ja koordinaatio-kykyä. Musiikki- ja piirileikit sekä yhteislaulut ovat tärkeitä tekijöitä lasten sosiaalisten taitojen kehittymisessä. Lapsen itsetuntoa sekä onnistumisen ja riemun tunteita kehittä-

vät juuri laululeikit, niiden opettelu sekä esittäminen. Myös lapsen minäkuva sekä hänen kykynsä toimia ryhmässä ovat yhteydessä musiikkiin ja ryhmätoimintaan. Lisäksi musiikki on yksi keino tunteiden purkamiseen sekä ilmaisuun.

Ikä	Musiikillinen kehittyminen	Huomioitavaa!
0-1 -vuotias	<ul style="list-style-type: none"> - Säikähtää voimakkaita ääniä - Tunnistaa tuttuja soitinvärejä ja ilmaisee eri tunteita äänensävyissä - Rauhoittuu keinuttaviin ja rauhallisiin rytmeihin - Liittää ääniä asioihin esimerkiksi ruokailun ja nukkumisen 	<ul style="list-style-type: none"> - Lapsi nauttii, kun hänelle lauletaan, häntä keinutetaan ja hypytetään - Aikuisen läsnäolo on tärkeää musiikkihetkissä - Musiikkia ja laulamista voi liittää rauhoittumis- ja nukutustilanteisiin - Yksinkertaiset laululeikit, joissa toistetaan samoja sanoja
1-vuotias	<ul style="list-style-type: none"> - Imitoi aikuisen rytmiä ja melodaa - Kiinnostuu äänistä ja muuntelee niitä mielellään suullaan - Ilmaisee musiikkia liikkeen kautta monipuolisesti - Oppii kuuntelemaan tietoisesti 	<ul style="list-style-type: none"> - Eroavaisuuksia lasten välillä - Musiikkituokiot perustuvat turvalliseen ja tuttuun toistuvaan kaavaan - Soittotapana kannattaa käyttää tömistelyä, sillä taputtaminen voi olla vielä hankalaa - Soittimiksi: puukapulat, rytmimunnat
2-vuotias	<ul style="list-style-type: none"> - Musiikillinen ilmaisu monipuolistuu - Kyky ja halu spontaaniin lauluun lisääntyvät - Lapsi oppii havaitsemaan ja reagoimaan musiikin rytmiin entistä tarkemmin 	<ul style="list-style-type: none"> - Lapsi oppii matkimalla, joten aikuisen toistolla ja omalla esimerkillä on suuri merkitys - Lapsen kanssa on hyvä tehdä soittimien käsittely- ja soittotaito harjoitteluja - Rytmittelyn harjoittelua: taputus ja tömistys - Laulujen sisältöä voi kuvata liikunnan, kuvien ja tarinoiden avulla
3-vuotias	<ul style="list-style-type: none"> - Jaksaa keskittyä laulamiseen ja musisointiin pidempiä ajanjaksoja - Lapsi on kiinnostunut tuottamaan esineiden avulla erilaisia ääniä - Lapsi osaasaa taputtaa tutun laulun perusrytmin molemmilla käsillä - Lapsen luovuus kasvaa ja mie- 	<ul style="list-style-type: none"> - Itseilmaisuun ja tuottamiseen rohkaiseminen on tärkeää - Leikinomaiseen toimintaan motiivointi - Musiikillisissa ryhmätilanteissa sosiaalisen vuorovaikutuksen ja yhteistoiminnan korostaminen - Musiikillisten aktiiviteettejen korostaminen

	<p>likuvituksellisuus kehittyy välit- tyen myös musiikilliseen toimin- taan</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lapsen musiikillinen erottelu- kyky vahvistuu 	
4-5 -vuotias	<ul style="list-style-type: none"> - Lapsi tunnistaa äänen vasta- kohtaparit: korkea-matala, pitkä- lyhyt - Lapsi tunnistaa eri soittimia äänten perusteella - Lapsi kehittää narratiivisia lau- lujä - Tiedostaa melko hyvin rytmin, tempon, melodian ja sävelkor- keuden - Lapsen kuuntelutaito syvenee: musiikki herättää ajatuksia ja tunteita - Laulaa spontaanisti ja nauttii esiintymisestä yksin ja ryhmässä 	<ul style="list-style-type: none"> - Sosiaalisen kehittymisen tukemi- nen esimerkiksi pari- ja ryhmäleik- kien avulla - Tärkeää on tuoda toimintatuokioi- hin moniaistillisuutta: näkö, kuulo, liike. - Soitinvalikoiman laajentaminen: erilaisten soittimien opettelu - Spontaanille laululle annettava mahdollisuus sekä tuettava ryhmä- laulua
5-6 -vuotias	<ul style="list-style-type: none"> - Lapsi ymmärtää sävelkorkeu- den, rytmin ja melodian olemas- saolon - Laulaa opittuja lauluja yhä tarkemmin - Lapsi osaa taputtaa sanarytme- jä sekä kävellä rytmisä saman- aikaisesti - On innokas aloittamaan soitti- men soiton opiskelun 	<ul style="list-style-type: none"> - Ikään liittyvät mielialanvaihtelut yleisiä - Tärkeää on tutustua erilaisiin mu- siikkityyleihin: rock, klassinen, pop - Riittävä vaikeustaso otettava huomioon, sillä liian helppo tai liian vaikea toiminta ei motivoi lasta

Millainen on toimiva musiikkikasvatustuokio?

Suunnitelmallisuus: Puoliksi suunniteltu on jo puoliksi tehty. Suunnittelu vie oman aikansa, mutta mitä paremmin toiminta on suunniteltu, sitä parempi itse toiminnasta tulee. Jokainen toiminta kannattaa suunnitella etukäteen, itseään varten konkreettisesti. Suunnitellessa mieti *kenelle* opetat? *Mitä* opetat? *Miten* opetat? *Miksi* opetat?

Ryhmän koko: Lapsimäärä tulee huomioida, suunnittelepa mitä toimintaa tahansa, sillä mitä enemmän lapsia ryhmässä on, sitä enemmän tulisi olla lapsia ohjaavia aikuisia. Ryhmän koko vaikuttaa siihen, miten paljon on meteliä, millainen lasten keskittyminen on ja miten pitkä toimintatuokio ajallisesti on. Tärkeää on myös huomioida, että lähes samanikäiset lapset toimivat samassa ryhmässä.

Ajankohta: Toimintaa suunnitellessa, tulee miettiä sopiva ajankohta juuri kyseiselle toiminnalle, jolloin lasten vireystaso olisi optimaalinen. Musiikkitoiminnan ei tarvitse aina olla samaan aikaan viikoittain tai samaan aikaan päivässä: vaihtelu virkistää!

Kesto: Tärkeää on myös huomioida ryhmän lasten ikä- ja kehitystaso. Vanhemmat lapset jaksavat huomattavasti kauemmin keskittyä musiikkitoimintaan kuin pienemmät lapset.

Tilat: Varsinainen musiikkitoiminta ei vaadi suurempaa tilakokonaisuutta, mutta musiikkiliikuntaa suunnitellessa suurempi tila on parempi. Kannattaa myös suunnitella etukäteen, miten lapset musiikkitoiminnan aikana ovat: piirissä istuvallaan, omilla paikoillaan penkeillä ym.

Kiinnostus: Aina kannattaa osallistaa lapset musiikkitoiminnan suunnitteluun ja kysyä heiltä ideoita. Aihepiireiksi voi valita lapsille ajankohtaisia asioita.

Aihe: Aihe tulisi valita sen mukaan, että lapsi pystyy uuden opitun asian liittämään aiempiin kokemuksiinsa. Opitaan siis uutta ja kerrataan vanhaa!

Materiaalit: Musiikkitoimintaan suunniteltu tila kannattaa valmistella etukäteen hankkimalla toimintaan tarvittavat materiaalit.

Tavoitteellisuus: Musiikkitoimintatuokiolle on hyvä asettaa saavutettavissa olevat tavoitteet, jotka tulee myös konkretisoida

Ryhmän aikuisten lukumäärä ja tehtävät: Musiikkihetkille työkaverit ovat mukava lisä. Aikuisten tehtävät musiikkitoimintatuokiolla tulee kuitenkin olla kaikille osapuolille selvät.

Luovuus: Anna ideoiden virrata vuolaana: käytä loruja, leikkejä, musiikin kuuntelua, soittamista, tanssia, musiikkiliikuntaa, rytmittelyä, kehosoitimia, laulamista ym. Käytä eri aisteja tasapuolisesti: kuulo, näkö, tunto, tasapaino

Siirtymät: Huomioi sekä aikuisten että lasten siirtymätilanteet musiikkituokioon ja –tuokiosta pois siirryttäessä. Nämä siirtymiset voi toteuttaa myös musiikillisin keinoin esimerkiksi loruillen ja laululeikkien avulla.

Musiikkikasvatustoimintatuokiot

Musiikin tutustuminen 15-20min

Kiva kun oot täällä!
Tullaan tutuiksi.
Laulun toisto ja
mallintaminen!

Lapset istuivat piirissä lattialla ja lauloimme Kiva kun oot täällä –laulua. Laulun aikana huomioidaan jokainen piirissä istuva lapsi laulamalla hänestä ja lapsen vieressä istuvat silittivät/taputtivat lasta, kenestä sillä hetkellä laulettiin.

Lapset tutustuvat toinen toisiinsa ja saavat tietoa musiikkikasvatustoiminnan aikatauluista sekä tulevasta toiminnasta.

Kasvattaja voi esittää kysymyksiä lasten musiikillisesta kiinnostuksesta; lempilaulaja? Lempikappale?

Tuttujen laululeikkien leikkiminen:

Pienet kalat uivat ai ai

Sisilisko (Näin kipittelee sisilisko, palan pudotti hännäst x 2, kysyn sulta onko multa juuri pudonnut hännänpää x 2, näin kipit... x 1 ja taas alusta, sävel: Hei tonttu-ukot hyppikää)

Loppurentoutuminen: Lapset menevät makaamaan lattialle. Musiikkisoittimesta rauhallista musiikkia ja huoneen valoja himmennettiin. Kasvattaja voi huiveilla sivellä maassa rentoutuvia lapsia.

Laulaminen ja äänenkäyttö 20min

Lauluasennolla
on merkitystä
äänenkäytössä!

Kiva kun oot täällä –laulu

Äänenavaus suhisemalla kuin käärmeet, pirisemällä kuin puhelimet ja ulisemalla kuin ambulanssi.

Niska-hartiaseudun ja kielen venyttelyä sekä oikeanlaisen lauluasennon opettelua: selkä suorassa, pieni haara-asento, rentous sekä hymy.

Kasvattaja äänтелеe erilaisia ääniä suun kautta, joita lapset matkivat. Tämän jälkeen äänistä keskustellaan yhteisesti ja mietitään, mikä oli pitkä tai lyhyt ääni, entä korkea tai matala ääni.

Eri äänteistä keskustelua ja eläinten sekä kulkuneuvojen äänien matkimista.

Tuttujen laululeikkien leikkiminen:

Yksi pieni elefantti: liikutaan vuorotellen hitaasti ja nopeasti sekä lauletaan vuorotellen voimakkaasti ja hiljaa. Pohditaan, millä tavoin elefantti voisi liikkua, kun lauletaan hiljaa tai kun lauletaan voimakkaasti

Sisilisko

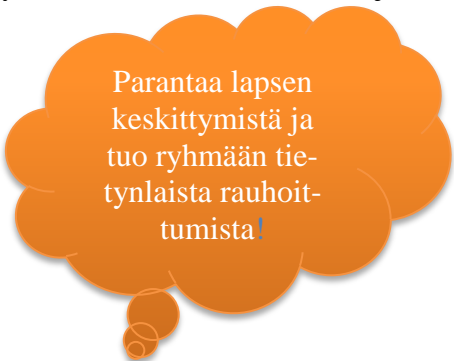
Uuden laulun opettelu

Nuuskamuikkusen retkilaulu: Kasvattaja laulaa uuden laulun lapsille ensin itse, jonka jälkeen laulusta ja sen tarinasta keskustellaan lasten kanssa. Pohditaan myös yhdessä lasten kanssa, onko laulu surullinen tai iloinen. Kasvattaja esittää laulun vielä uudestaan ja ottaa mukaan myös leikin ja lapset saavat osallistua lauluun kun uskaltavat. Uuden laululeikin opettelussa olisi hyvä olla mukana kuvakortit, jotka auttavat muistamaan laulujen sanoja.

Tuttu rentoutuminen

Musiikin kuuntelu 20min

Kiva kun oot täällä –laulu

Parantaa lapsen keskittymistä ja tuo ryhmään tietynlaista rauhoittumista!

Varaa musiikkituokiota varten mukaan pieniä tavaroita, kuten teroitin, kynä, käsikoru, klemmari ja kumi. Tavarat voi näyttää lapsille etukäteen, jotta he osaavat odottaa millaisia ääniä kuunnella. Eskarilaisten kanssa voi kokeilla niin, ettei näytä pikkutavaroita etukäteen. Lapset sulkevat silmänsä ja ovat aivan hiljaa, jotta varmasti kuulevat. Pudotetaan yksi pienistä tavaroista vuorotellen lattialle, jonka jälkeen lasten kanssa kannattaa keskustella, millainen ääni esineestä lähti; kova vai hiljainen? Lopuksi lapset voivat asettaa tavarat lattialle siihen järjestykseen, mistä kuului hiljaisin ääni ja mistä taas kaikkein voimakkain.

Ensimmäisellä musiikkitoimintakerralla lapset kertoivat lempilaulajakseen Robinin, joten siksi kuuntelimme Robinin Paperilennokki –laulun. Lopuksi lasten kanssa voi keskustella siitä, mistä laulussa lauletaan, kenelle laulussa lauletaan ja millainen tunnelma laulussa lasten mielestä oli?

Loppurentoutus

Voit askarrella lasten
kanssa omatekoisia
soittimia!

Soittaminen 20min

Kiva kun oot täällä –alkulaulu

Esittele lapsille erilaisia soittimia ja näytä, miten niillä soitetaan. Tämän jälkeen jaa soittimet lapsille ja muistuta, että soitin on niin kauan hiljaa, kunnes musiikki alkaa.

Soittimina voi olla yksinkertaisesti vain triangelit, puukapulat, marakassit ja tamburiinit.

Lapset voivat keskenään vaihtaa soittimia, jotta mahdollisimman moni halukas saa kokeilla eri soittimien soittamista.

Harjoittele soittamaan lasten kanssa niin, että vuorotellen aina tietty soitin soittaa ja muut soittimet ovat hiljaa. Osalla lapsista voi olla puukapulat, toisilla taas triangelit ja lopuilla lapsista tamburiinit. Kun näytät tamburiinia, vain ne lapset saavat soittaa, joilla on tamburiinit. Jossain vaiheessa soitetaan myös niin, että kaikki soittimet soittavat samanaikaisesti.

Harjoittele soittamaan lasten kanssa myös hiljaa, normaalisti, sekä voimakkaasti. Kun nostat kätesi ylös, se tarkoittaa sitä, että lapset voivat soittaa voimakkaasti. Kun taas pidät kättä aivan alhaalla, se tarkoittaa sitä, että lapset soittavat hiljaa. Käden ollessa puolessa välissä, lapset saavat soittaa normaalisti. Kun laitat kätesi STOP-asentoon, musiikki hiljenee kokonaan. Kokeile harjoittelun jälkeen niin, että kaikki lapset soittavat samanaikaisesti ja seuraavat tarkkaan, millä äänenvoimakkuudella kuuluu soittaa.

Voimakkaasti

Normaalisti

Hiljaa

Stop

Uuden laulun opettelu:

Kevätlaulun kuulin: Laula uusi laulu lapsille ensin itse muutaman kerran, jotta laulu jää lapsille mieleen. Keskustelkaa laulusta yhdessä; mistä laulu kertoo ja mistä erilaisista äänistä laulussa lauletaan. Jaa soittimet lapsille niin, että osa lapsista saa tamburiinit, toiset saa marakassit, muutama saa triangelit ja jotkut lapset saavat puukapulat. Jokaisella soittimella on oma merkityksensä laulussa, sillä laulussa lauletaan muun muassa tikka-linnun äänestä, kevätpuron solinasta, sekä tuulesta. Ensimmäisessä säkeistössä ja kertosäkeistössä soittavat kaikki lapset omia soittimiaan ja muiden säkeistöjen perusteella lapset soittavat vuorotellen omaa soitinta. Kasvattaja voi itse määrittellä, missä säkeistössä soittavat ne lapset, joilla on triangelit jne. Lasten soittaessa kasvattaja voi taas omalla kädellään näyttää, miten voimakkaasti tai hiljaa lasten kuuluu soittaa soittimia.

Loppurentoutus

Aseta vasempaan käteesi puukapula vaakatasoon ja soita oikeassa kädessä olevalla puukapulalla vaakatasossa olevaa puukapulaa.

Puukapuloilla saat tikka-linnun ääntä tai hevosen kavioiden kopina -ääntä.

Voit soittaa marakasseja kummalla kädellä tai molemmilla käsillä.

Marakasseilla saat kaislikon tai tuulen kihinä/suhina -ääntä.

Voit soittaa kulkusia kummalla kädellä tahansa

Kulkusilla saat joulun tunnelmaa ja kellojen kilinää.

Triangelia voit soittaa niin, että laitat sen toiseen käteesi ja otat pienestä narusta kiinni sormilla siten, ettet koske metalliosaan. Toisella kädellä taas pidät ”tikusta” kiinni ja soitat toisessa kädessäsi olevaa triangelia. Näin saat äänestä kirkkaan ja melodisesti soivan

Triangelilla voit soittaa puron solinaa sekä kellon ääntä.

Tamburiinia voit soittaa kummalla kädellä tahansa. Voit vain helistää soitinta tai voit soittaa niin, että lyöt soittimella toiseen käteesi/jalkaasi.

Tambuurinilla voit soittaa helisevää tai kilisevää ääntä. Tamburiinilla saat myös kumisevan äänen.

Putkipenaalia voit soittaa niin, että otat ”tikun” toiseen käteesi ja putkipenaalin taas toiseen käteesi. ”Tikkukädellä” soitat vuorotellen vasemman ja oikean putken päähän.

Putkipenaalilla saat hevosen kavioiden kopinaa tai kaappikellon ääntä.

Kehärumpua voit soittaa niin, kädessä ja kapula taas toisessa soitat kehärummun keskelle voit soittaa myös kehärummun

Kehärummulla voit antaa Sillä saat myös voimakkaan

että rumpu on toisessa kädessä. Kapulalla tai kapulan puuosalla reunaa.

tempoa ja rytmiä. ukkosen kuminaa.

Musiikkimaalaus 20min

Keskustele lapsen kanssa musiikista ja maalaamisesta heränneistä tunteista!

Kiva kun oot täällä –laulu

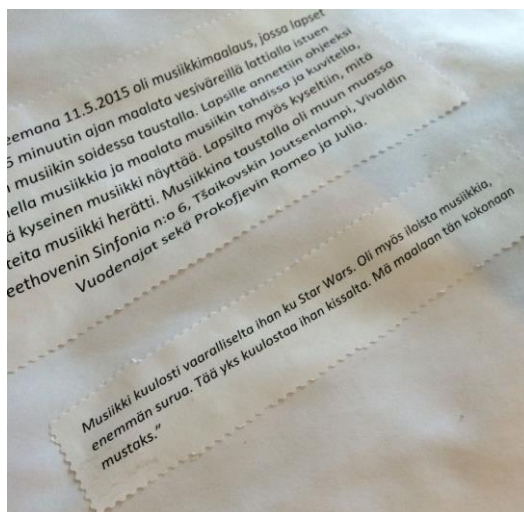
Valmista lapsia varten toiminta hyvin niin, että olet varannut isot maalauspaperit, vesivärit, musiikkisoittimen ja cd-levyn valmiiksi.

Lapset menevät lattialle istumaan oman maalauspaperin kanssa. Laita musiikkisoittimesta soimaan klassista musiikkia. Voit valita kappaleet etukäteen tai soittaa levystä lauluja satunnaisesti.

Kehoitte lapsia kuuntelemaan musiikin tunnelmaa; onko musiikki iloista, surullista tai vihaista? Mainitse lapsille myös värien käytöstä: mitkä värit voisivat kuvastaa surua entäpä mitkä värit kuvaavat iloa?

Lopuksi lasten kanssa voidaan keskustella maalauksista. Lapset saavat vapaasti kertoa, mitä tunteita maalaus sekä musiikki lapsissa herättivät ja minkälaista oli maalata musiikin tahdissa. Lapsilta voi kerätä heidän kommenttejaan paperille ja koota vastaukset maalauksien taakse.

Loppurentoutuminen

Musiikkiliikunta 20min

Kiva kun oot täällä –laulu

Tuttuja laululeikkejä:

Pää, olkapää, peppu, polvet: lauletaan ensin hitaasti ja sitten nopeutetaan tahtia

Jos sun lysti on

Muumihumppa: opeta lapsille jumppaliikkeet ja toista ne useampaan kertaan lasten kanssa, ennen kuin laitat musiikin soimaan

Uuden laulun harjoittelua:

Nuuskamuikkusen retkilaulu: lauletaan ja leikitään yhdessä lasten kanssa

Varaa mukaan kehärumpu. Soita rummulla tahtia ensin hitaasti ja sitten nopeasti. Pyydä lapsia kävelemään huoneessa etuperin ja takaperin rummun rytmin tahtiin. Kun kasvattaja sanoo HOP, lapset vaihtavat kävelyn suuntaa. Mitä laiskemmin rumpua soitat, sitä hitaammin lasten tulisi kävellä. Kun rummutus loppuu, lapset pysähtyvät patsaaksi.

Laita valmiiksi suunniteltua tai satunnaista musiikkia soimaan musiikkisoittimesta sekä jaa lapset pareiksi. Parien tulee kulkea musiikin tahdissa ja kuunnella kasvattajan antamia ohjeita, millä tavoin tulee liikkua. Esimerkiksi peppu-peppua – vasten tai korva-korvaa –vasten. Lasten tulee kuunnella musiikin tempo ja kulkea sen mukaisesti. Harjoitusta vaikeuttaa se, että lasten tulee ottaa huomioon oma pari, kulkea parin kanssa vaikeissakin asennoissa ja vielä samanaikaisesti kuunnella musiikin tempo.

Tanssi: humpan (2/4 tahti) ja valssin (3/4) askeleiden harjoittelemista. Tämän jälkeen laita suunniteltua tai satunnaista musiikkia soimaan musiikkisoittimesta. Anna lapsille tehtäväksi liikkua musiikin tahdissa esimerkiksi lentokoneena, käärmeenä tai jäniksenä.

Tuttu loppulaulu:

Jaakko kulta –laulu: ensin taputetaan käsiä rytmin mukaisesti, sitten omia poskia ja sen jälkeen vedetään kellosta ja lopuksi hypitään

Jaak-ko Kul-ta, Jaak-ko Kul-ta (taputetaan käsiä yhteen *yksi, kaksi, kolme, neljä x2)

He-rää jo, he-rää jo (taputetaan omia poskia käsillä *yksi, kaksi x2)

Kel-lo-ja-si soi-ta, kel-lo-ja-si soi-ta (vedetään kädellä kuvitteellista kelloa ylhäältä alas *yksi, kaksi x2)

Pim pom pom, pim pom pom (hypitään tasajalkaa *yksi, kaksi, kolme x2)

Loppurentoutus

Kehosoittimet

Kiva kun oot täällä –laulu

Laulun harjoittelua:

Nuuskamuikkusen retkilaulu

Kerro lapsille kehosoitimmista. Miettikää yhdessä lasten kanssa, mitä eri kehon osia voidaan käyttää erilaisten äänten tuottamiseen: käsien taputus, taputus poskiin, päähän, jalkoihin, sormilla naputus lattiaan, käsien taputtelu rintakehään sekä jalkojen tömistely lattiaan.

Hyödynnä kehosoit-
timia lapsen minä-
tunteuksen opette-
lussa !

Pohtikaa lasten kanssa yhdessä, minkälaiselta eri kehosoitimet kuulostavat. Mitä erilaisia arkipäivän ääniä pystytään kehomme soittimilla tuottamaan? Tömistäminen voi kuulostaa ukkosen jyrylältä, sormien naputtelu lattiaan voi muistuttaa sateen ropinaa sekä käsien siveleminen yhteen voi kuulostaa sihisevältä käärmeeltä

Lapset voivat miettiä yhdessä aikuisen kanssa tarinaa, jossa voidaan käyttää kehosoitimia. Muista kirjata lasten ideoida paperille ja kokoa lasten kommentteista tarina seuraavaa kertaa varten. Miettikää lasten kanssa tarinan ohella, millä kehon soittimilla tarinaa voidaan myös kertoa.

Loppurentoutus

Laululeikkejä

Alkuleikit

Kiva kun oot täällä

Onko Maija täällä?

Tossu ja sukka ne tirkistää

Jos haluat kuiskata (Ambjornsen & Doornbos – Kukkuluuruu)

Välileikit

Peikkojumppa (Satu Sopanen – Lystitunti)

Väri laulu (Satu Sopanen – Lystitunti)

Jänis istui maassa (Satu Sopanen – Lystitunti)

Kameli (Satu Sopanen – Lystitunti)

Vanha kissa nukkuu (Satu Sopanen – Lystitunti)

Sammakkolaulu (Satu Sopanen – Lystitunti)

Punainen mökki (Satu Sopanen – Lystitunti)

Peipon pesä (Satu Sopanen – Lystitunti)

Jos sul lysti on (Satu Sopanen – Lystitunti)

Pikkuiset kultakalat (Hångisto-Åberg, Lindeberg-Piiroinen, Mäkinen – Hip Hoi Musisoi)

Bussilaulu (Hångisto-Åberg, Lindeberg-Piiroinen, Mäkinen – Hip Hoi Musisoi)

Hiipimistä, juoksua, kävelyä, laukkaa (Hångisto-Åberg, Lindeberg-Piiroinen, Mäkinen – Hip Hoi Musisoi)

Kaksi on paatissa soutajaa (Hångisto-Åberg, Lindeberg-Piiroinen, Mäkinen – Hip Hoi Musisoi)

Piiri pieni pyörii (Kari Virpi – Lasten oma toivelaulukirja)

Ystäväni, tuttavani (Kari Virpi – Lasten oma toivelaulukirja)

Pumppulaulu (Kari Virpi – Lasten oma toivelaulukirja)

Mörkö se lähti piiriin (Kari Virpi – Lasten oma toivelaulukirja)

Käy muumilaaksoon (Kari Virpi – Lasten oma toivelaulukirja)

Bussilaulu (Ambjornsen & Doornbos – Kukkuluuruu)

Leijonanmetsästys (Virpi Kari – Lasten laulusuosikit)

Luontolauluja

Alla kuusen oksien (Heidi Finer-Mattila – Matka musiikin maailmaan)
Hei pöllö puhuu (Heidi Finer-Mattila – Matka musiikin maailmaan)
Kevään merkit (Heidi Finer-Mattila – Matka musiikin maailmaan)
Oravan pesä (Ambjornsen & Doornbos – Kukkuluuruu)
Tää on jo kevätsää (Heidi Finer-Mattila – Matka musiikin maailmaan)
Kevään kukat (Heidi Finer-Mattila – Matka musiikin maailmaan)
Mä kuljin metsätietä (Virpi Kari – Lasten laulusuosikit)
Kevät, hei, tullut on (Hångisto-Åberg, Lindeberg-Piiroinen, Mäkinen – Hip Hoi Musisoi)
Sateen kaunis ääni (Heidi Finer-Mattila – Matka musiikin maailmaan)
Tuuli hirmuinen (Heidi Finer-Mattila – Matka musiikin maailmaan)
Mä siellä talven näin (Heidi Finer-Mattila – Matka musiikin maailmaan)
Lumiukko (Hångisto-Åberg, Lindeberg-Piiroinen, Mäkinen – Hip Hoi Musisoi)
Rati riti ralla (Ambjornsen & Doornbos – Kukkuluuruu)
Soudetaan (Hångisto-Åberg, Lindeberg-Piiroinen, Mäkinen – Hip Hoi Musisoi)
Eläinlaulu (Hångisto-Åberg, Lindeberg-Piiroinen, Mäkinen – Hip Hoi Musisoi)
Sataa vettä, sataa lunta (Hångisto-Åberg, Lindeberg-Piiroinen, Mäkinen – Hip Hoi Musisoi)
Pingviinitanssi (Kari Virpi – Lasten oma toivelaulukirja)
Saku Sammakko (Kari Virpi – Lasten oma toivelaulukirja)
Hämä-hämähäkki (Kari Virpi – Lasten oma toivelaulukirja)
Ihme ja kumma (Kari Virpi – Lasten oma toivelaulukirja)

Tunnelauluja

Kiukuttelupäivä (Heidi Finer-Mattila – Matka musiikin maailmaan)
Hyvän mielen päivä (Heidi Finer-Mattila – Matka musiikin maailmaan)
Tarviin turvaa (Heidi Finer-Mattila – Matka musiikin maailmaan)
Minä tahtoisin (Heidi Finer-Mattila – Matka musiikin maailmaan)
Se on rakkaus (Heidi Finer-Mattila – Matka musiikin maailmaan)
Äiti lastaan rakastaa (Heidi Finer-Mattila – Matka musiikin maailmaan)

Ystävyyden säännöt (Heidi Finer-Mattila – Matka musiikin maailmaan)
 Laulu isälle (Hångisto-Åberg, Lindeberg-Piironen, Mäkinen – Hip Hoi Musisoi)
 Tule ystäväksi (Hångisto-Åberg, Lindeberg-Piironen, Mäkinen – Hip Hoi Musisoi)
 Etkö ymmärrä? (Kari Virpi – Lasten oma toivelaulukirja)
 Känkkäränpöytä (Kari Virpi – Lasten oma toivelaulukirja)
 Päivänsäde ja menninkäinen (Kari Virpi – Lasten oma toivelaulukirja)
 Hyvät tavat (Siina Hirvonen – Siinan taikaradio)
 Omituisten otusten kerho (Virpi Kari – Lasten laulusuosikit)
 Minun ystäväni (Virpi Kari – Lasten laulusuosikit)

Rauhoittumislaulut ja loppuleikit

Päivän touhut on jo aika lopettaa (Heidi Finer-Mattila – Matka musiikin maailmaan)
 Ollaan ihan hiljaa (Heidi Finer-Mattila – Matka musiikin maailmaan)
 Aika mennä uinumaan (Heidi Finer-Mattila – Matka musiikin maailmaan)
 Loppulaulu (Hångisto-Åberg, Lindeberg-Piironen, Mäkinen – Hip Hoi Musisoi)
 Tuutilaulu (Hångisto-Åberg, Lindeberg-Piironen, Mäkinen – Hip Hoi Musisoi)
 Sallin keinulaulu (Hångisto-Åberg, Lindeberg-Piironen, Mäkinen – Hip Hoi Musisoi)
 Nukkumatti (Hångisto-Åberg, Lindeberg-Piironen, Mäkinen – Hip Hoi Musisoi)
 Nyt on laulut laulettu (Hångisto-Åberg, Lindeberg-Piironen, Mäkinen – Hip Hoi Musisoi)
 Lennä, lennä leppäkerttu (Kari Virpi – Lasten oma toivelaulukirja)
 Sininen uni (Kari Virpi – Lasten oma toivelaulukirja)
 Mennään hiljaa (Kari Virpi – Lasten oma toivelaulukirja)
 Peikkoäidin kehtolaulu (Kari Virpi – Lasten oma toivelaulukirja)
 Näkemiin vaan (Ambjornsen & Doornbos – Kukkuluuruu)
 Hyvää yötä, nalle (Virpi Kari – Lasten laulusuosikit)

Lähteet

- Ambjornsen, R. & Doornbos, T. 2000. Kukkuluuruu. Helsinki: WSOY.
- Antal-Lundström, I. 1996. Musikens gåva. Hur musik påverkar barns utveckling genom att stimulera inneboende resurser och ge ökad social kompetens. Uppsala. Konsultförlaget.
- Finer-Mattila, H. 2010. Matka musiikin maailmaan. Karkkila: Karkkilan painopalvelu Oy.
- Heikkinen H. 2010. Vakava leikillisyyss – Draamakasvatusta opettajille. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Hirvonen S. 2012. Siinan taikaradio. Helsinki: Tammi.
- Hongisto - Åberg, M., Lindeberg - Piironen, A. & Mäkinen, L. 1993. Musiikki varhaiskasvatuksessa – käsikirja. Tampere: Fazer Musiikki.
- Hongisto – Åberg, M., Lindeberg – Piironen, A. & Mäkinen, L. 1998. Hip hoi musisoi. Espoo: Fazer musiikki Oy.
- Hongisto-Åberg, M., Lindeberg-Piironen, A. & Mäkinen, L. 1991. Hip hoi musisoi. Espoo: Fazer musiikki Oy.
- Huotilainen, M. 2011. Aivotutkimus tunnistaa musiikin erityisen merkityksen ihmiselle. Teoksessa Lilja-Viherlampi, M - L. (toim.) Ihminen ja musiikki. Musiikillisen vuorovaikutuksen ulottuvuuksia. Turun ammattikorkeakoulu. Oppimateriaaleja 57, 35 - 52.
- Häkä, A. 2006. Taide ja taitokasvatus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Häkka, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A. (toim.) Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana. Helsinki: Edita, 267 - 275
- Kari V. 2012. Lasten laulusuosikit. Helsinki: F-kustannus Oy.
- Kari V. 2014. Lasten oma toivelaulu kirja. Porvoo: Bookwell.
- Kivelä - Taskinen, E. 2008. Rytmikylvyn Pikku - kuplat. Helsinki: Kultanuotti.
- Korhonen, R., Rönkkö, M -bL. & Aerila, J. 2010. Pienet oppimassa – Kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen.
- Lipponen, L. 2011. Tutkiva oppiminen varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. PS - kustannus, 31 - 38.
- Nordström, S. 1997. Kaikki musiikista. Suom. Holmqvist, A - L & Wuorela, H. Helsinki: WSOY.
- Ruokonen, I. 2001. Äänimaisemia ja ilmaisun iloa musikin kielellä. Teoksessa Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen I. Taiteen ja leikin lumous. Tampere: Tammer Paino Oy.
- Ruokonen, I. & Ruismäki, H. 2013. Eheyttävän musiikkipedagogiikan ja yhteistyön voima. Teoksessa Juntunen, M - L., Nikkanen, H. & Westerlund, H. (toim.) 2013. Musiikkikasvattaja - kohti reflektiivistä käytäntöä. Jyväskylä: PS - kustannus, 116 - 128.

Sinkkonen, J. 2009. Musiikki -yhtä aikaa yksilöllistä ja jaettua. Teoksessa Louhivuori J., Paananen P. & Väkevä L. (toim.) Musiikkikasvatus. Näkökulma kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Vaasa: Musiikkikasvatusseura FiSME r.y. 289 - 297.

Sinkkonen, J. 2015. Vanhemmuuden antoisa pesti - mitä lapsi tarvitsee hyvää kasvuun? Luento. Crusell-sali. Uusikaupunki. 16.9.2015

Sopanen, S. & Kaikkonen, M. 2006. Lystitunti. Helsinki: Otava.

Suosittelavana myös:

Huovi, H. & Perkiö, S. 2014. Muumiperheen lauluretki. Helsinki: Tammi.

Kokkonen, A. (toim.) 2014. Täpinää tassuihin – Materiaalia alle kouluikäisten tanssi- ja leikki-kasvatukseen. Tampere: Tammerprint Oy.